

I.

A

II.

P

III.

S

**ARCHITEKTONICKÁ
POLITIKA
SLOVENSKA**

ÚRAD PRE ÚZEMNÉ
PLÁNOVANIE A VÝSTAVBU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Obsah

7	Úvod
---	------

I.

Zhrnutie analytických východísk APS

16	Systémové príčiny nízkej kvality vystavaného prostredia Urbanizačné trendy a priestorový rozvoj
17	Inštitúcie a rozhodovanie Stavebný fond, obnova a držateľnosť
18	Legislatívny rámec Rozdrobenosť pozemkov

II.

Strategický rámec APS

24	Sídla a krajina 1.1. Krajina
26	1.2. Sídla
27	1.3. Environmentálna a sociálna odolnosť
33	Budovy a miesta 2.1. Kvalita stavieb
35	2.2. Verejný priestor
36	2.3. Bývanie
37	2.4. Kultúrne dedičstvo
43	Spoločnosť a architektúra 3.1. Postavenie architektúry
48	3.2. Vzdelávanie
50	3.3. Spoločenská osвета
51	Výskum a inovácie
58	Slovník pojmov
64	Zoznam skratiek

III.

Indikatívny prehľad opatrení

70	Sídla a krajina
79	Budovy a miesta
89	Spoločnosť a architektúra
97	Výskum a inovácie

**ARCHITEKTONICKÁ
POLITIKA
SLOVENSKA**

ÚRAD PRE ÚZEMNÉ
PLÁNOVANIE A VÝSTAVBU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Architektonická politika Slovenska

Texty © Mgr. Eduard Donauer, Ing. arch. Katarína Hnidková, Mgr. Martin Horňák, Mgr. Slavomíra Salajová,
Ing. Milota Sidorová, PhD., doc. Ing. arch. Katarína Smatanová, PhD., JUDr. Mgr. Miloš Svrček, PhD. LL.M., MSc.,
Mgr. Alexandra Szökeová, Mgr. art. Katarína Štefancová, Ing. Miroslav Štefánik, MBA, doc. Ing. Attila Tóth, PhD.,
Mgr. arch. Nora Vranová, Ing. Ivan Zizič, MBA, 2026

Grafický dizajn © Inštitút Slovenskej komory architektov

Fotografie © Archív ÚUPV, Alex Shoots Building, Matej Hakár, Juraj Hantabal, Peter Jurkovič, Alexandra Timpau, 2026

Inštitút Slovenskej komory architektov, 2026

Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky, 2026

ISBN 978-80-974520-9-4

20

28

30

38

40

44

46

54

56

62

A

Architektonická politika Slovenska je výrazom spoločenskej ambície vytvárať prostredie, ktoré je krásne, funkčné a udržateľné zároveň. Vychádza z presvedčenia, že kvalita vystavaného prostredia je základom pre zdravý, inkluzívny a dôstojný život. V nadväznosti na Nový európsky Bauhaus je víziou Architektonickej politiky Slovenska prepojenie kultúrnych hodnôt architektúry s environmentálnou udržateľnosťou a sociálnou súdržnosťou. Architektonická politika zároveň predstavuje implementačný rámec pre premietnutie hodnôt Nového európskeho Bauhausu do konkrétnych opatrení v oblasti plánovania, výstavby a verejného priestoru.

P

Politika sa opiera o štyri vzájomne prepojené oblasti: sídla a krajinu, budovy a verejné priestory, vzťah spoločnosti k architektúre a výskum a inovácie. Spolu tvoria rámec, ktorý smeruje k udržateľnému rozvoju miest a obcí, obohateniu verejného priestoru a posilneniu participácie obyvateľov. Cieľom je nielen zvýšiť kvalitu života dnes, ale aj uchovať hodnoty minulosti a vytvárať kultúrne a odolné prostredie pre budúce generácie.

S

Stavebníctvo patrí medzi najvýznamnejšie sektory hospodárstva – tvorí podstatný podiel na HDP krajiny a zamestnáva desaťtisíce ľudí v rôznych regiónoch. Pre svoj strategický význam si vyžaduje účinnú modernizáciu a zvyšovanie kvality, založené nielen na technických inováciách, ale aj na kultivácii vystavaného prostredia. Kvalita v tomto kontexte predstavuje synergické prepojenie hospodárskej efektivity, environmentálnej udržateľnosti a spoločenskej hodnoty architektúry a urbanizmu – s cieľom podporiť konkurencieschopnosť sektora a prispieť k zlepšovaniu pracovných aj životných podmienok.

Vážené čitateľky, vážení čitatelia,

Slovensko má konečne svoju vlastnú architektonickú politiku. Túto vetu píšem s veľkou hrdosťou, keďže ide o historický míľnik pre budúce smerovanie našej krajiny. Strategický dokument Architektonická politika Slovenska vznikol v gescii Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR a koncom roka 2025 ho schválila vláda SR. Táto udalosť je o to významnejšia, že Slovensko má po prvý raz strategický dokument, ktorý komplexne prepája kvalitu architektúry, rozvoj sídel a ochranu krajiny, kultúrneho a historického dedičstva s reálnymi potrebami spoločnosti.

Snahy o vytvorenie ucelenej architektonickej politiky boli na Slovensku dlhodobo, no až teraz sa podarilo tento zámer pretaviť do konkrétnej podoby. Pri jej tvorbe sme od začiatku vychádzali z potreby vyváženého prístupu – že sa nestačí sústrediť iba na mestá, ale rovnako dôležité sú aj menšie obce, krajina, verejné priestory aj kvalita bežných stavieb. Záleží nám na tom, aby dokument reflektoval reálne potreby, preto sme pri jeho tvorbe úzko spolupracovali s predstaviteľmi jednotlivých rezortov, štátnych inštitúcií, samospráv, akademickej pôdy či odbornej obce. Vďaka tomu je výsledkom dokument, ktorý predstavuje širokú zhodu naprieč celým spoločenským spektrom a ktorý odráža spoločnú vôľu kultivovať prostredie, v ktorom žijeme. Úlohou dokumentu je tiež systematicky posilňovať povedomie o architektúre, podporovať vzdelávanie, výskum, inovácie a naplno využívať potenciál digitalizácie ako nástroja moderného a efektívneho riadenia rozvoja územia.

Dokument v takejto podobe by nemohol vzniknúť bez pričinenia partnerov, ktorí spolu s nami, v diskusii a hľadaní najlepšieho riešenia, formovali finálne znenie Architektonickej politiky Slovenska. Moje poďakovanie patrí odborným garantom - Slovenskej komore architektov, Fakulte architektúry a dizajnu Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre, ale aj všetkým, s ktorými sme spolupracovali.

Naša práca sa však týmto krokom nekončí. Práve naopak – prijatie Architektonickej politiky Slovenska nás zaväzuje k jej dôslednému a systematickému uplatňovaniu v praxi. Preto pripravujeme Akčný plán realizácie Architektonickej politiky Slovenska s konkrétnymi krokmi na jej naplnenie, a zároveň počítame s jej pravidelnou aktualizáciou tak, aby dokázala pružne reagovať na spoločenský a ekonomický vývoj a potreby našej krajiny.

Architektonická politika Slovenska nám vytyčuje cestu, ako vybudovať kvalitné prostredie, ktoré bude formovať nielen naše sociálne vzťahy či ekonomický rozvoj, ale má aj priamy vplyv na kvalitu nášho života. Verím, že realizácia jednotlivých opatrení ukáže, že sme po nej vykročili smelo a s jasným plánom.

S úctou

JUDr. Milan Valašík
Predseda Úradu pre územné plánovanie a výstavbu
Slovenskej republiky

Vážené čitateľky, vážení čitatelia,

dnes držíte v rukách dokument, ktorý predstavuje historický míľnik pre Slovensko – Architektonickú politiku Slovenska, schválenú Vládou Slovenskej republiky dňa 3. decembra 2025.

Tento strategický materiál nie je len súborom slov na papieri. Je výsledkom intenzívnej práce, širokej odbornej diskusie a spoločného úsilia mnohých aktérov – architektov, urbanistov, akademikov, zástupcov samospráv, štátnych inštitúcií aj stavovských organizácií. Po prvý raz v našej histórii máme jasnú, ucelenú víziu, ako systematicky a udržateľne formovať vystavané prostredie, ktoré bude rešpektovať naše kultúrne dedičstvo, prírodné bohatstvo aj potreby súčasnej a budúcich generácií.

Architektonická politika Slovenska nám dáva spoločný rámec pre rozhodnutia, ktoré ovplyvnia kvalitu verejných priestorov, charakter našich sídiel, podobu budov aj spôsob, akým sa vyrovnávame s výzvami klimatických zmien, digitalizácie či demografického vývoja. Jej ambíciou je, aby sa kvalitná architektúra a premyslené územné plánovanie stali prirodzenou súčasťou života celej spoločnosti.

Schválenie tohto dokumentu vládou je významným krokom, no skutočný úspech príde až s jeho praktickou realizáciou.

Pred nami stojí zodpovedná úloha – pretaviť stanovené ciele a opatrenia do konkrétnych výsledkov. Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky bude v tejto snahe naďalej koordinovať spoluprácu medzi rezortmi, samosprávami, odbornou verejnosťou aj zahraničnými partnermi. Verím, že spoločnými silami dokážeme zabezpečiť, aby sa vízia Architektonickej politiky Slovenska stala realitou v každej obci, meste aj regióne našej krajiny.

Ďakujem všetkým, ktorí sa na príprave tohto materiálu podieľali, a teším sa na ďalšiu spoluprácu pri jeho naplnení.

S úctou

Ing. Ivan Zizič, MBA
Podpredseda Úradu pre územné plánovanie a výstavbu
Slovenskej republiky

Projektový tím APS

Ing. Ivan Zizič, MBA

podpredseda úradu a koordinátor
projektového tímu

Ing. Miroslav Štefánik, MBA

generálny tajomník služobného úradu
a predseda projektového tímu

Mgr. Martin Horňák

generálny riaditeľ sekcie územného
plánovania a člen projektového tímu

doc. Ing. arch. Katarína Smatanová, PhD.

prorektorka STU v BA, členka projektového tímu

Mgr. arch. Nora Vranová

predsedníčka Slovenskej komory
architektov a členka projektového tímu

Ing. arch. Katarína Hnidková

členka projektového tímu

JUDr. Mgr. Miloš Svrček, PhD. LL.M., MSc.

člen a tajomník projektového tímu

Mgr. Eduard Donauer

člen projektového tímu

Mgr. Alexandra Szökeová

členka projektového tímu

doc. Ing. Attila Tóth, PhD.

Ústav krajinnej architektúry SPU
v Nitre a člen projektového tímu

Ing. Milota Sidorová, PhD.

členka projektového tímu

Mgr. Slavomíra Salajová

členka projektového tímu

Mgr. art. Katarína Štefancová

členka projektového tímu

I. Zhrnutie analytických východísk APS

Systémové príčiny nízkej kvality vystavaného prostredia

Súčasný stav vystavaného prostredia na Slovensku je dôsledkom najmä disruptívneho spoločenského vývoja a dlhodobu podceňovaného významu architektúry ako súčasť národného bohatstva. Ten sa prejavuje nedostatkami v legislatívnom rámci, povoľovacích procesoch, plánovaní, vzdelávaní i verejnom obstarávaní. Aj keď aktuálna legislatíva (najmä zákon o územnom plánovaní a nový stavebný zákon) deklaruje ambície vytvárať kvalitné a udržateľné prostredie, v praxi pretrvávajú nedostatočné využívanie nástrojov, ktoré by podporovali uplatňovanie kvalitatívnych štandardov v rozhodovacích procesoch.

Architektonická kvalita, ako súhrn formálnych, funkčných, kultúrnych a environmentálnych vlastností návrhu, spravidla nebýva súčasťou zadania verejných stavieb. V mnohých prípadoch absentuje fáza architektonického návrhu, diskusia s odbornou komunitou, participácia verejnosti a transparentný výber vhodného riešenia. Návrh sa niekedy zužuje na proces optimalizácie parametrov, často bez skutočnej reflexie potrieb užívateľov a potenciálu miesta.

Procesy verejného obstarávania, ktoré často uprednostňujú pri výbere parameter obstarávacej ceny, obmedzujú možnosti hľadania najkvalitnejšieho riešenia, podhodnocujú prácu profesionálov v oblasti architektúry a zároveň vedú k cenovým ponukám, ktoré neraz nezodpovedajú reálnym nákladom. Architektonická súťaž návrhov, hoci ide o osvedčený nástroj na obstaranie kvalitného návrhu v súlade so Zákonom o verejnom obstarávaní, nie je využívaná dostatočne (podľa analýzy SKA iba v 3 % prípadov verejných zákaziek v období 2018 – 2022).

Urbanizačné trendy a priestorový rozvoj

Z hľadiska priestorového rozvoja sídiel na Slovensku stále prevažujú extenzívne rozvojové vzorce. Rozširovanie zastavaného územia a narastajúca miera suburbanizácie vytvárajú tlak na krajinu a jej environmentálnu stabilitu, ako aj na technickú a dopravnú infraštruktúru. Rozpínanie sídel bez prepojenia na verejné služby a dopravnú obslužnosť vedie k zvýšenej závislosti na individuálnej automobilovej doprave.

Funkčne segregované územia vytvárajú priestorovo neefektívne a spoločensky neudržateľné prostredie, čo znižuje kvalitu každodenného života a zároveň znemožňuje adaptívne správanie územia. Takmer 4 z 10 obcí rozhodujú o svojom rozvoji bez základného nástroja na usmernenie výstavby a ochranu krajiny – územného plánu. V iných prípadoch sú územné plány neaktuálne, s nedostatočným dôrazom na adaptačné kapacity územia voči klimatickým, demografickým či socioekonomickým zmenám. Chýba aj vzájomná koordinácia medzi obcami, čo sťažuje ich spoločný rozvoj na miestnej aj nadlokálnej úrovni.

Obnova centier miest a obcí, ako aj aktivácia vnútorných rezerv územia, sú procesy vyžadujúce investičnú koordináciu, medziodborovú spoluprácu a verejnú podporu. Národný projekt mapovania brownfieldov na území Slovenskej republiky realizovaný prostredníctvom siete Regionálnych centier MIRRI SR je predpokladom nastavenia národného rámca alebo systémový nástroj na podporu revitalizácie nevyužívaných a zanedbaných území, areálov v rozdrobenom vlastníctve či chátrajúcich verejných priestorov. Mapovanie brownfieldov je realizované taktiež Slovenskou agentúrou životného prostredia, pričom existuje databáza degradovaných území/brownfieldov, obsahujúca všetky zmapované mestá na Slovensku.

Verejné priestory sú často vnímané len ako súčasť dopravnej infraštruktúry, nie ako základný predpoklad sociálnej, kultúrnej a environmentálnej udržateľnosti sídel. Na ich návrhu sa nie vždy podieľajú odborníci zo všetkých dotknutých oblastí ako sú architekti, krajinní architekti, dopravní inžinieri, sociológovia či environmentalisti. Chýba aj systémový manažment a investičné plánovanie v oblasti zelene, mobiliáru, drobnej architektúry a umenia. Následkom je nedostatočný vzťah obyvateľov k verejnému priestoru, ktorý často nespĺňa svoju komunitnú, rekreačnú ani symbolickú rolu.

Inštitúcie a rozhodovanie

Vnímanie kvality zastavaného prostredia ako hodnoty sa stále zlepšuje, najmä na úrovni územných samospráv. Rozhodovacie procesy v oblasti výstavby sú však v mnohých prípadoch slabo koordinované, kompetenčne roztrieštené a často bez odborného vedenia. Samotné obce a mestá sú personálne podhodnotené z hľadiska kapacít na spracovanie územnoplánovacích podkladov, zriedka majú vytvorenú pozíciu hlavného architekta či nedostatočne spolupracujú so sieťou externých expertov.

Bez efektívnej spolupráce medzi odborníkmi, štátnou správou a samosprávami nie je možné riešiť komplexné územnoplánovacie a urbanistické výzvy, ako sú napríklad segregované komunity, regenerácia sídlisk, vytváranie kvalitných verejných priestorov a zabezpečenie udržateľného rozvoja sídel. Architektonická profesia nie je spoločnosťou dostatočne rešpektovaná, často chýba kontinuita projektových tímov a interdisciplinárna spolupráca.

Dôležitým problémom je slabá participácia laickej i odbornej verejnosti na rozhodovacích procesoch, ktorá je nevyhnutná pre tvorbu návrhov v súlade s potrebami obyvateľov. Jedným z dôvodov je nízke povedomie verejnosti o význame kvalitného prostredia a environmentálnych otázkach, ale aj nedostatočné zdroje samospráv na túto činnosť a chýbajúce vzdelávanie architektov a urbanistov v oblasti riadenia participácie a strategického plánovania.

Pre kvalitné rozhodovacie procesy sú nevyhnutné dáta o krajine, stave vystavaného prostredia, potrebách obyvateľov a environmentálnych podmienkach. Zdroje relevantných dát sú však neúplné, fragmentované medzi rôznymi inštitúciami a zriedkavo interoperabilné. Často chýbajú komplexné a prepojené databázy, ktoré by poskytovali potrebný základ pre informované rozhodovanie.

Stavebný fond, obnova a udržateľnosť

Hoci obnova budov na Slovensku systematicky prebieha v súlade s Dlhodobou stratégiou obnovy fondu budov, pri samotnej obnove často absentuje komplexnosť a architektonická kvalita. Časť stavebného fondu na Slovensku stále čelí technickej aj morálnej zastaranosti či potrebe opätovných obnov. Obnova sa zriedkavo realizuje ako komplexný projekt s ambíciou zvyšovať kvalitu života, odolnosť a estetickú hodnotu prostredia. Obnova budov vo verejnom vlastníctve je často obmedzená na minimálne legislatívne požiadavky a dostupné dotačné schémy bez ambície vytvárať príklady dobrej praxe.

Miera starostlivosti o historicky a architektonicky významné objekty spravidla poukazuje na kultúrnu vyspelosť národa a je dôležitou súčasťou jeho identity. Na Slovensku existuje pomerne kvalitný systém starostlivosti o hmotné kultúrne dedičstvo, mnohé pamiatky či iné historicky a kultúrne hodnotné štruktúry sú však aj napriek tomu opustené, nevyužívané

a bez adekvátnej odbornej starostlivosti v dôsledku kombinácie nedostatočného financovania, nejasnej vlastníckej štruktúry a slabej vymožitelnosti zo strany štátu.

Potreba ochrany kvalitných diel modernej či industriálnej architektúry sa často stretáva s nepochopením verejnosti a nejednoznačnými metodickými postupmi zo strany odborníkov. Chýba aj strategická podpora adaptácií, konverzií a zmien funkčného využitia nevyužívaných budov či cirkulárnej ekonomiky vo výstavbe.

Legislatívny rámec

Oblasť územného plánovania a výstavby ako základného regulačného prostredia architektúry predstavovala jednu z posledných nereformovaných oblastí po roku 1989 a to napriek opakovaným pokusom prijať novú právnu úpravu. Takúto reformu sa podarilo spustiť v roku 2022. Reformný zámer zmeny legislatívy územného plánovania a výstavby v roku 2022 vychádzal pritom aj z cieľov Davoskej deklarácie (2018) a Novej Lipskej charty (2020) ako dvoch základných európskych politických rámcov v oblasti architektúry a vystavaného prostredia. Úlohou reformy bolo nielen prispieť k skráteniu konaní vo výstavbe, ale aj vytvoriť celistvý prístup s pozitívnym vplyvom na spoločnosť.

Cieľom územného plánovania je podľa § 3 zákona č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní s účinnosťou od 1. apríla 2024 systematicky a nepretržite vytvárať podmienky pre udržateľný územný rozvoj tak, aby územie bolo využívané efektívne, bezpečne, ekonomicky, esteticky, eticky a demokraticky s ohľadom na prírodné, historické a kultúrne dedičstvo, ochranu a kvalitu životného prostredia a kvalitu života obyvateľov.

Reformu v oblasti výstavby zavrášilo prijatie zákona č. 25/2025 Z. z. Stavebný zákon a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Stavebný zákon) s účinnosťou od 1. apríla 2025. Jedným z pozitív reformy je vytvorenie čiastočne špecializovanej štátnej správy v oblasti územného plánovania a výstavby, ktorá má prispieť k skvalitneniu procesov, ako v oblasti územného plánovania, tak výstavby a posilniť význam týchto tém v spoločnosti.

Rozdrobenosť pozemkov

Vysoká rozdrobenosť pozemkov ako nelichotivé dedičstvo minulosti je prekážkou rozvoja vystavaného prostredia. Negatívom je skutočnosť, že takmer pred každou plánovanou investíciou do výstavby je potrebné zrealizovať aspoň jednoduché pozemkové úpravy, aby bolo možné uskutočniť výkup pozemkov.

Na odstránenie tohto problému je potrebné zabezpečiť pravidelnú realizáciu projektov pozemkových úprav a rovnako v intravilánoch sídel aj nové katastrálne mapovanie na zabezpečenie kvalitných údajov v podobe katastrálnych máp.

Lokalita:
Bratislava

Realizácia:
2023

Foto © Juraj Hantabal

Architektúra: Michaela Hantabalová, Juraj Hantabal, Pavlína Blažeková, Maria Hantabalová

Iné: Slavomír Šmihula (návrh statických konštrukcií), Marko Valach (realizácia betónových konštrukcií), Robert Starinský (realizácia sadových úprav)

II.

Strategický rámec APS

Krajinný charakter Slovenska formuje pestrá štruktúra sídiel, historické vrstvy urbanizmu a rozmanité prírodné podmienky. Na zachovanie a podporu tohto bohatstva je nevyhnutné cielené a premyslené územné a strategické plánovanie, ktoré reflektuje regionálne špecifiká a umožňuje vyvážený rozvoj sídiel a krajiny s cieľom zvyšovania kvality života a prostredia, pričom zároveň podporuje udržateľný ekonomický rast. Tento cieľ je možné dosiahnuť stanovením jasnej stratégie urbánneho rozvoja, ktorá bude prioritizovať rozvoj sídiel smerom dovnútra s využívaním vnútorných priestorových rezerv a ochranu, obnovu a plánovanie kultúrnej krajiny, no zároveň umožní napĺňanie potrieb všetkých sociálnych vrstiev obyvateľstva prostredníctvom zvyšovania štandardu vystavaného prostredia a posilňovania ekonomického potenciálu regiónov.

Na zabezpečenie vyváženého rozvoja sídiel a krajiny je nevyhnutný multidisciplinárny prístup, ktorý prepája expertízu architektov, urbanistov, krajinných a stavebných inžinierov, geodetov a kartografov, odborníkov na infraštruktúru, environmentálnych špecialistov, sociológov a ďalšie disciplíny. Efektívne plánovanie a návrhy opatrení musia byť podložené analýzami, ktoré sú možné len prostredníctvom systematického digitálneho mapovania a správy dát o sídelnej a krajinej štruktúre, umožňujúcich monitorovanie a predikciu vývoja územia.

1.1. Krajina

Kvalita kultúrnej krajiny závisí od schopnosti citlivo usmerňovať jej rozvoj tak, aby zostala funkčne vyvážená, ekologicky stabilná a kultúrne čitateľná. Rozvoj tohto územia je vnímaný ako systematický a odborne riadený proces, ktorý integruje ochranu prírodných a kultúrnych hodnôt do plánovania a rozhodovania.

Voľná krajina by mala plniť predovšetkým produkčnú, rekreačnú a ekostabilizačnú funkciu, pričom ich vyvážené zastúpenie pri plánovaní a využívaní územia je nevyhnutné pre jej dlhodobú udržateľnosť. Zachovanie prírodných a kultúrnych hodnôt krajiny – vrátane ekologickej konektivity, biodiverzity a vodozádržnej kapacity – je kľúčové nielen pre zachovanie produkčného potenciálu územia, ale aj pre minimalizáciu klimatických rizík, akými sú sucho, povodne, privalové zrážky, veterné smršte či vznik tepelných ostrovov.

Prirodzené chladenie krajiny evapotranspiráciou, zachovanie vodozádržnej kapacity, ako aj ochrana vodných zdrojov, predstavujú zásadné faktory jej dlhobej stability. Rovnako dôležité je zabrániť nadmernému (t.j. viac ako je nevyhnutné) pečataniu nezastavanej pôdy, ktoré prispieva k prehrievaniu územia, strate úrodnosti a narušeniu prirodzeného vodného režimu.

Zároveň je potrebné aktívne podporovať a rozvíjať kultúrnu krajinu, ktorá je výsledkom dlhodobého pôsobenia prírodných procesov a ľudskej činnosti. Spája sídelné štruktúry, formy hospodárenia a krajinotvorby a predstavuje významnú súčasť nášho kultúrneho dedičstva. Zachovanie jej genia loci, historického kontextu a regionálnych špecifik je nevyhnutné pre udržateľný rozvoj územia.

Rozmanité typy krajiny sú súčasťou národného bohatstva Slovenska, a preto si vyžadujú celospoločenskú ochranu a systematickú starostlivosť. Je potrebné chrániť a rozvíjať hodnoty nezastavaného územia – chrániť všetku poľnohospodársku pôdu a všetky lesné pozemky v súlade s platnou legislatívou, s osobitným dôrazom na schopnosť adaptácie na klimatickú zmenu – nielen v záujme súčasnej generácie, ale aj ako základný predpoklad pre život budúcich generácií. Opatrenia zamerané na adaptáciu a zmiernenie dopadov klimatickej zmeny musia byť posudzované nielen z pohľadu efektívnosti a inovatívnosti, ale aj z hľadiska udržateľného využívania prírodných zdrojov, najmä strategických zásob podzemnej vody. K uvedenému by mal napomôcť aj územnoplánovací podklad – krajinoplánovacia štúdiá, ktorá by mala vychádzať aj z dokumentácie ochrany prírody, a to z programov starostlivosti, Regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES) a Miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES).

K efektívnemu manažmentu krajiny je nevyhnutná spolupráca všetkých dotknutých rezortov zodpovedných za jej plánovanie, ochranu, mapovanie a správu. Na tejto úrovni je kľúčové zapojenie odborníkov – architektov, urbanistov, krajinných architektov a inžinierov, geodetov a kartografov, stavebných inžinierov a expertov na infraštruktúru – na úrovni štátu aj samospráv. Iba tak je možné zabezpečiť dlhodobé a udržateľné riešenia pre rozvoj a ochranu krajiny. Slovenská republika je viazaná aj medzinárodnoprávnymi záväzkami, napríklad v podobe Dohovoru o krajine Rady Európy, ktorý nás zaväzuje podporiť ochranu, manažment a plánovanie krajiny a organizovať európsku spoluprácu v tejto oblasti.

Cieľ 1.1.1 Zabezpečiť ochranu a rozvoj kultúrnej krajiny s cieľom zachovať jej genius loci, historický kontext, regionálne špecifiká a prírodné hodnoty.

Opatrenie 1.1.1.1	Podporiť vznik podrobnejších, lokálne zameraných krajinoplánovacích štúdií, ktoré rešpektujú špecifiká identity územia a nadväzujú na KPŠ na úrovni krajov.
Opatrenie 1.1.1.2	Využívať krajinoplánovacie štúdiá v rozhodovacích procesoch verejnej správy, najmä rezortov zodpovedných za ochranu prírodných hodnôt, kultúrno-historických hodnôt a udržateľného hospodárskeho využívania krajiny.
Opatrenie 1.1.1.3	Podporovať dôslednú koordináciu procesov a dát medzi pozemkovými úpravami a územným plánovaním v súlade s platnou legislatívou, s cieľom zvýšiť ich praktickú synergiu pri efektívnom využívaní krajiny.
Opatrenie 1.1.1.4	Posilniť koordináciu medzi procesom výberu katastrálnych území pre pozemkové úpravy a územným plánovaním, s cieľom zosúladiť priority pozemkových úprav s potrebami rozvoja územia a klimatickej adaptácie, v spolupráci s MPRV SR a v rámci platného legislatívneho rámca.

Ciel' 1. 1. 2 Implementovať efektívne adaptačné a regeneračné opatrenia v krajine s cieľom zvýšiť jej odolnosť voči zmene klímy a zabezpečiť ekologickú stabilitu.

Opatrenie 1.1.2.1	Zintenzívniť spoluprácu na inštitucionálnej úrovni medzi kľúčovými rezortmi zodpovednými za plánovanie, ochranu, tvorbu a manažment krajiny vrátane zastavaných území.
Opatrenie 1.1.2.2	Analyzovať a upraviť legislatívne predpisy na úseku poľnohospodárstva a lesného hospodárstva tak, aby sa aplikovali opatrenia stanovené v územnoplánovacích dokumentáciách pre realizáciu adaptačných a regeneračných opatrení v krajine.
Opatrenie 1.1.2.3	Integrovať prírode blízke riešenia pri plánovaní, navrhovaní a výstavbe sídelných štruktúr, dopravnej a technickej infraštruktúry s cieľom vytvoriť zdravšie a kvalitnejšie prostredie pre život ľudí.
Opatrenie 1.1.2.4	Podporiť realizáciu adaptačných opatrení v krajine a sídlach a uprednostniť prírode blízke riešenia na ochranu krajiny pred eróziou, povodňami, zosuvmi, suchom a extrémnymi výkyvmi počasia.

1. 2. Sídla Zvyšovanie kvality zastavaného prostredia sa chápe ako cesta k tvorbe inkluzívneho, zdravého a dlhodobo udržateľného životného prostredia, ktoré zodpovedá demografickým, priestorovým aj klimatickým výzvam.

Sídla priaznivé pre život musia byť inkluzívne, odolné a udržateľné, pričom by mali aktívne prispievať k riešeniu klimatickej krízy a zároveň poskytovať zdravé a bezpečné prostredie pre svojich obyvateľov (World Cities Report 2024, UN Habitat). Efektívne riadenie rozvoja sídiel v súlade s ochranou krajiny a udržateľnou mobilitou si vyžaduje kontrolu ich expanzie, predchádzanie suburbanizácii a fragmentácii krajiny. Zároveň treba posilňovať kvalitu sídelného prostredia, možnosti jeho vnútorného rozvoja a dlhodobú udržateľnosť.

V kontexte rôznorodej sídelnej štruktúry Slovenska je potrebné podporovať rozvoj aj mimo hlavných rozvojových osí a zabezpečiť, aby každý typ sídla plnil svoju funkčnú úlohu v rámci regiónu. Životaschopné sídla atraktívne pre všetky vekové skupiny musia byť vybavené primeranou infraštruktúrou, vrátane zásobovania pitnou vodou, kanalizácie, energetických a komunikačných sietí, dopravného napojenia, ako aj kvalitnými verejnými priestormi.

Priestorové usporiadanie sídiel a ich aglomerácií má významný vplyv na ekonomickú udržateľnosť – ovplyvňuje náklady na výstavbu, prevádzku a údržbu dopravnej a technickej infraštruktúry, dĺžku dojazdových vzdialeností či priestorové nároky na statickú dopravu. Preto je žiaduce budovať kompaktné sídla s polycentrickým usporiadaním a efektívne využívať existujúce územné rezervy, ako sú napr. brownfieldy.

Rovnako je potrebné obmedziť výstavbu monofunkčných štruktúr (vrátane suburbánnych), ktoré nerešpektujú priestorovú hierarchiu, kultúrno-historický kontext, regionálne špecifiká, identitu územia a nemajú dostatočnú vybavenosť.

Ciel' 1.2.1 Zabezpečiť udržateľný rozvoj sídel prostredníctvom efektívneho využívania vnútorných rezerv a zmiernenia negatívnych dopadov suburbanizácie.

Opatrenie 1.2.1.1	Vypracovať metodiku pre udržateľnú expanziu sídel a ich vnútorný rozvoj, ktorá bude v podrobnej miere nastavovať smerné cieľové hodnoty územnoplánovacích regulatívov.
Opatrenie 1.2.1.2	Podporiť budovanie kompaktných urbanistických štruktúr s dostupnosťou služieb, pracovných príležitostí a vybavenosti v pešej alebo cyklistickej vzdialenosti.
Opatrenie 1.2.1.3	Zaviest' systematický monitoring rozvoja zastavaného územia a výstavby s cieľom overovať dodržiavanie kapacitných limitov stanovených v územnoplánovacej dokumentácii, aktualizovať digitálny obraz krajiny a minimalizovať stavebné zásahy vo voľnej krajine.
Opatrenie 1.2.1.4	Podporiť revitalizáciu a opätovné využitie zanedbaných oblastí v sídlach (tzv. brownfieldov, degenerovaných území a území s ľahkou environmentálnou záťažou) prostredníctvom zavedenia dotačných mechanizmov na prípravu projektov a infraštruktúrne dobudovanie.
Opatrenie 1.2.1.5	Analyzovať vhodnosť legislatívnej úpravy pravidiel pre spoluprácu medzi orgánmi územného plánovania a stavebníkmi (alebo vlastníkmi verejnej infraštruktúry) formou plánovacích zmlúv, ktorých obsahom bude definovanie povinností zmluvných strán, smerujúcich k napĺňaniu cieľov územného plánovania, ako aj pravidiel pri preskúvaní zmlúv.

Ciel' 1.2.2 Zvýšiť životaschopnosť, ekonomickú konkurencieschopnosť a atraktivitu sídel mimo hlavných rozvojových osí.

Opatrenie 1.2.2.1	Posilniť spoluprácu malých sídel a mikroregiónov prostredníctvom koordinovaného územného plánovania, infraštruktúrneho rozvoja a podpory kultúrno-komunitných projektov.
-----------------------------	--

1.3. Environmentálna a sociálna odolnosť

Odolné a inkluzívne sídla vznikajú premysleným prepájaním klimatických opatrení, zelenej infraštruktúry a územného plánovania, ktoré zohľadňuje a vyvažuje verejné aj súkromné záujmy.

Kvalitné sídla musia integrálne prepájať sociálne, kultúrne, ekonomické a environmentálne aspekty, pričom je nevyhnutné podporovať sociálnu rozmanitosť a inkluzívne prostredie. Obce s marginalizovanými rómskymi komunitami čelia v tomto ohľade osobitným výzvam. Pri plánovaní ich územného rozvoja je potrebné postupovať systematicky a dôsledne, pričom cieľom musí byť integrácia a zlepšovanie kvality života všetkých obyvateľov. Kľúčom je dostupnosť základnej dopravnej a technickej infraštruktúry a vybavenosti, podpora rozvoja adekvátneho bývania a verejných priestorov. Urbanistická politika musí ponúknuť ciele riešenia pre segregované lokality, predchádzať vzniku nových a usilovať sa o vytvorenie dôstojných podmienok pre život všetkých sociálnych skupín v mestskom aj vidieckom prostredí.

**Prvá fáza revitalizácie
Námestia slobody v Bratislave**

Projekt je výsledkom súťaže "Revitalizácia Námestia slobody v Bratislave" (2017)
Nominácia CE ZA AR 2024 v kategórii Exteriér

Lokalita:
Bratislava

Realizácia:
2023

Foto © Matej Hakár

Ateliér: 2021 s.r.o., Laboratórium architektúry krajiny

Architektúra: Peter Lényi, Ondrej Marko, Marián Lucký, Michaela Lőrinczová, Jana Smolíková, Lenka Borecká, Dorota Volfová, Michal Marcinov, Andrej Morávek, Matúš Antolík, Miroslava Daňová, Monika Bočková, Dominika Štrbiková, Magdaléna Mikundová, Katarína Stanislavová

Iné: Stanislav Režný (spoluautor rekonštrukcie fontány a autor technologického riešenia), Boris Belan (dizajnér kovovej konštrukcie), K. Lacko (pôvodný autor návrhu námestia a pôvodný autor návrhu fontány - sochár), T. Bártfay (pôvodný autor návrhu námestia - sochár), V. Droppa st. (pôvodný autor návrhu námestia a pôvodný autor návrhu fontány - architekt), J. Hlavica (pôvodný autor návrhu námestia a pôvodný autor návrhu fontány - architekt)

Lokalita:
Strekov

Realizácia:
2024

Foto © Matej Hakár

Ateliér: What architects

Architektúra: Tomáš Krištek, Ondrej Kurek, Michal Krcho

Hoci zastavané prostredie tvorí len asi 5% územia SR, aplikácia adaptačných opatrení v sídlach a ich okolí má, vzhľadom na ich zraniteľnosť a obmedzené priestorové kapacity, veľký význam. Zásadné sú opatrenia na zvýšenie odolnosti, zmiernenie negatívnych dopadov zmeny klímy a straty biodiverzity, najmä pasívnu ochranu pred prehrievaním, vodozádržné riešenia (tzv. špongiové mesto), vegetačné plochy, vegetačné strechy a ďalšie, a aj takto prispievať k zdravie podporujúcemu prostrediu pre obyvateľov. Týmto spôsobom opatrenia posilňujú klimatickú odolnosť sídel, ktorá spočíva v schopnosti znižovať ich zraniteľnosť voči klimatickým rizikám a zachovať funkčnosť prostredia aj pri extrémnych prejavoch počasia. Zelená infraštruktúra a environmentálne regulácie sa musia stať integrálnou súčasťou urbanistického plánovania. Udržateľné sídla sa nezaobídu ani bez opatrení na zníženie emisií skleníkových plynov a celkovej uhlíkovej stopy zastavaných oblastí, ako sú nízkoemisné a energeticky plusové štvrte, udržateľná mobilita s podporou hromadnej, pešej a cyklistickej dopravy, využívanie obnoviteľných zdrojov energie a pod.

Cieľ 1.3.1 Podporiť implementáciu a monitorovať efektívnosť mitigačných a adaptačných opatrení na zmenu klímy v sídlach.

Opatrenie 1.3.1.1	Zabezpečiť efektívnu integráciu zelenej infraštruktúry v územnom plánovaní a výstavbe s cieľom zvýšiť krajinno-architektonickú kvalitu a odolnosť výstavby a znížiť jej negatívne dôsledky na prírodu a krajinu.
--------------------------	--

Cieľ 1.3.2 Vytvoriť legislatívny a finančný rámec pre ciele riešenie negatívneho stavu segregovaných lokalít, predchádzať vzniku nových a vytvárať dôstojné podmienky pre život všetkých sociálnych skupín v mestskom aj vidieckom prostredí.

Opatrenie 1.3.2.1	Integrovať nástroje územného plánovania a regionálneho rozvoja do riešení na odstraňovanie segregácie.
--------------------------	--

Opatrenie 1.3.2.2	Vypracovať metodické pokyny pre spracovateľov ÚPD ako prostredníctvom nástrojov územného plánovania efektívne prispieť k odstraňovaniu segregácie, prevencie vzniku vylúčených lokalít a integrácie marginalizovaných skupín.
--------------------------	---

Opatrenie 1.3.2.3	Skvalitniť kapacity samospráv v oblasti inkluzívneho územného plánovania.
--------------------------	---

Opatrenie 1.3.2.4	Vytvoriť manuál mediácie a participácie pre obce s marginalizovanými komunitami.
--------------------------	--

Opatrenie 1.3.2.5	Vytvoriť systém finančnej podpory komplexnej revitalizácie verejných priestorov a zlepšovania dostupnosti technickej infraštruktúry v marginalizovaných rómskych komunitách.
--------------------------	--

Nová výstavba, tvorba verejných priestorov aj adaptácia existujúceho stavebného fondu, vrátane hmotného kultúrneho dedičstva, sa musia riadiť princípmi vysokokvalitnej Baukultur (Davoská deklarácia, 2018). Jej hlavným cieľom je tvorba a zachovanie udržateľného, esteticky hodnotného prostredia s vysokou užívateľskou kvalitou, ktoré napĺňa ekonomické, sociálne a psychologické potreby obyvateľstva.

Dôraz na vysoké štandardy v architektonickom návrhu a výstavbe je kľúčový pre vznik esteticky, funkčne a technologicky vyspelých stavieb, ktoré zohľadňujú inovatívne riešenia a princípy udržateľnosti. Architektúra však nemôže byť vnímaná len ako súbor izolovaných objektov, ale ako integrálna súčasť širšieho urbánneho a krajinného kontextu.

2.1 Kvalita stavieb

Kvalita stavieb znamená ich schopnosť dlhodobo plniť svoju funkciu, rešpektovať prostredie a prinášať estetickú aj spoločenskú hodnotu. Ich obnova a opätovné využitie uchováva kultúrne hodnoty a znižuje ekologickú záťaž.

Každá nová stavba by mala byť prínosom pre prostredie, do ktorého vstupuje. Mala by prinášať novú pridanú hodnotu, zároveň však rešpektovať charakter miesta, historické vrstvy, urbanistickú štruktúru, mierku a funkčné súvislosti v okolí. Rovnako by mala obohatovať verejný priestor.

Aby si stavby zachovali kvalitu a funkčnosť počas celého životného cyklu, musia byť navrhované a realizované s dôrazom na odolnosť, energetickú efektívnosť, bezpečnosť, trvanlivosť použitých materiálov, inovatívnosť technológií a priestorovú flexibilitu, ktorá umožní ich prispôbenie sa meniacim sa potrebám v čase. Pojem hospodárnosť sa často mylne zamieňa za minimalizáciu vstupných nákladov. Skutočná cena stavby sa však odvíja od nákladov počas celého jej životného cyklu, vrátane prevádzky, údržby, obnovy a nakoniec aj jej odstránenia.

Adaptácia a regenerácia kvalitných stavieb minulosti by mala mať prednosť pred ich búraním a novou výstavbou (Nový európsky Bauhaus). Tento prístup neuchováva len našu hmotnú kultúru, ale zároveň šetrí veľké množstvo zabudovanej energie a materiálových zdrojov, čím podporuje princípy obehového hospodárstva. Medzi mitigačné opatrenia, ktoré znižujú negatívne dôsledky výstavby na klímu, patrí využívanie obnoviteľných a nízkouhlíkových materiálov, uprednostňovanie lokálnych zdrojov a recyklácia materiálov a konštrukcií, čím sa minimalizujú emisie vznikajúce pri ich výrobe a doprave.

Kvalitná architektúra musí zabezpečovať zdravé, komfortné a produktívne prostredie v nových aj adaptovaných budovách. Vyhovujúce vnútorné

prostredie – zahŕňajúce tepelný, zrakový a sluchový komfort, dostatočnú výmenu vzduchu, čistú vodu a absenciu škodlivých látok – zlepšuje kvalitu života, zvyšuje produktivitu, obmedzuje zdravotné riziká a znižuje energetické náklady. Verejné budovy musia spĺňať princípy univerzálneho navrhovania a zároveň podporovať zdravý životný štýl.

Cieľ 2.1.1 Zaviesť systémové opatrenia na podporu kvalitnej architektúry, ktorá reflektuje fyzické aj psychologické potreby používateľov a zachováva a zveľaďuje kultúrne a prírodné hodnoty prostredia.

Opatrenie 2.1.1.1	Pri návrhu a realizácii stavieb klásť zvýšený dôraz na dlhodobú kvalitu výstavby, ktorá reflektuje na funkčnú rozmanitosť, adaptačnú kapacitu a harmonické priestorové vzťahy v území.
Opatrenie 2.1.1.2	Zahrnúť parameter kvality a odolnosti do verejných politík, verejného obstarávania a rozvojových projektov prostredníctvom príslušných metodických usmernení.
Opatrenie 2.1.1.3	Zvýšiť kvalitu výstavby v rurálnych oblastiach vytvorením systému vzdelávania pre samosprávy, projektantov a stavebníkov zameraného na udržateľný rozvoj, zachovanie identity vidieckych sídiel a tvorbu architektúry rešpektujúcej miestne kultúrne a prírodné hodnoty.

Cieľ 2.1.2 Priorizovať regeneráciu, predlžovanie životnosti a opätovné využívanie existujúceho stavebného fondu pred búraním a novou výstavbou.

Opatrenie 2.1.2.1	Analyzovať možnosti legislatívnych a finančných nástrojov na podporu uprednostnenia rekonštrukcie a adaptácie starších existujúcich budov pred novou výstavbou, vrátane zjednodušenia procesov pri zmene funkčného využitia.
Opatrenie 2.1.2.2	Analyzovať a aktualizovať normy a technické predpisy (svetlotechnika, statická doprava, požiarne a hygienické predpisy) a identifikovať bariéry pre adaptáciu budov bez neúmernych nákladov pri zachovaní požiadaviek na zdravé a bezpečné prostredie.

Cieľ 2.1.3 Zvýšiť kvalitu výstavby a obnovy budov s dôrazom na ich životný cyklus, energetickú efektívnosť, redukciu emisií skleníkových plynov.

Opatrenie 2.1.3.1	Pri návrhu budov brať do úvahy spôsob ukončenia životného cyklu z hľadiska druhotného využitia použitých materiálov a stavebných prvkov. Analyzovať a navrhnuť systém obehového hospodárstva v stavebníctve na štátnej úrovni. Nové budovy navrhovať s ohľadom na možnú budúcu zmenu využitia.
--------------------------	--

2.2 Verejný priestor

Verejné priestory sú považované za základ odolných a živých sídiel. Kultivácia týchto priestorov je možná aj prostredníctvom využitia rôznych foriem umenia a dizajnu, ktoré zvyšujú ich hodnotu a posilňujú vzťah obyvateľov k prostrediu. Kľúčom k úspechu je spolupráca odborníkov z rôznych oblastí s komunitou, ktorá verejný priestor aktívne využíva.

Verejný priestor je základným prvkom kvalitného mestského prostredia. Jeho hlavnou funkciou je poskytovať bezpečné, inkluzívne a podnetné prostredie, ktoré podporuje sociálnu interakciu, pohyb a zdravý životný štýl. Atraktívne, bezbariérové a vzájomne prepojené ulice, priestranstvá, námestia a parky plnia nielen komunikačnú, ale aj kultúrnu a spoločenskú funkciu, čím vytvárajú základ pre budovanie vzťahu obyvateľov k svojmu prostrediu a umožňujú zapojenie všetkých sociálnych a vekových skupín. Nezastupiteľnú úlohu v procese kultivácie verejného priestoru a jeho používateľov zohrávajú rozmanité formy umenia a kvalitný dizajn.

Živé verejné priestory sú kľúčom k živým a odolným obciam a mestám. Pri ich tvorbe je nutné zohľadniť potreby ich používateľov, demografický a technologický vývoj, špecifické prírodné podmienky regiónu a adaptáciu na zmenu klímy. Dôležitým faktorom je priepustnosť urbanistických štruktúr, logické prepojenie verejných priestorov a zabezpečenie bezbariérového pohybu. Preto je nevyhnutné, aby sa pri navrhovaní a realizácii verejných priestorov spojili odborníci z rôznych oblastí – urbanisti, architekti, krajinní architekti, dopravní inžinieri, urbánni ekológovia, environmentálni plánovači, sociológovia – a samotná komunita, ktorá tieto priestory bude využívať. Verejné priestranstvá sú v sídlach zároveň často jediným miestom pre uplatnenie zelenej infraštruktúry a adaptačných opatrení, ktoré pomáhajú zmierňovať negatívne dôsledky zmeny klímy a straty biodiverzity prostredníctvom prírode blízkyh riešení.

Cieľ 2. 2. 1 Zlepšiť dostupnosť, prístupnosť a prepojenosť verejných priestorov s dôrazom na ich estetiku, odolnosť, funkčnosť a bezpečnosť.

Opatrenie 2.2.1.1	Vypracovať lokálne manuály pre navrhovanie, adaptáciu a správu verejných priestorov a verejných budov, ktorá zabezpečí ich všeobecnú prístupnosť, estetickú kvalitu, klimatickú odolnosť a dlhodobú udržateľnosť.
-----------------------------	---

Cieľ 2. 2. 2 Kultivovať verejné priestory prostredníctvom vizuálneho umenia, umeleckých intervencií a kultúrnych projektov.

Opatrenie 2.2.2.1	Vypracovať metodiku hodnotenia spoločenského a ekonomického prínosu umeleckých a kultúrnych intervencií vo verejných stavebných projektoch.
-----------------------------	---

Opatrenie 2.2.2.2	Vytvoriť systém ochrany, dokumentácie a reštaurovania existujúcich umeleckých diel vo verejnom priestore.
-----------------------------	---

Opatrenie 2.2.2.3	Zveľadiť verejné priestranstvá aj prostredníctvom diel úžitkového umenia, inovatívnych dizajnerských produktov, umeleckých inštalácií a multižánrových umeleckých projektov, do ktorých sa aktívne zapája verejnosť.
-----------------------------	--

2.3 Bývanie

Kvalita bývania je vnímaná ako tvorba životného zázemia pre všetky skupiny obyvateľstva, s dôrazom na udržateľnosť, estetiku a sociálnu súdržnosť.

Bývanie je základným predpokladom kvalitného života, a preto musí byť dostupné, bezpečné a dôstojné pre všetky sociálne skupiny (Nová Lipská charta). Kľúčové je podporovať opatrenia v oblasti územného plánovania a výstavby, ktoré povedú k zvýšeniu dostupnosti bývania. Osobitnú pozornosť je nutné venovať zraniteľným skupinám, ako sú nízkopríjmové domácnosti, seniori, mladé rodiny, jednorodičovské domácnosti, osoby so zdravotným znevýhodnením a ďalšie.

Kvalita bývania úzko súvisí s architektúrou, ktorá zohráva kľúčovú úlohu nielen v navrhovaní funkčných, estetických a odolných budov na bývanie, ale aj v utváraní obytného prostredia. Dobre navrhnuté obytné priestory prispievajú nielen k fyzickému a psychickému zdraviu obyvateľstva, ale aj k rozvoju komunit a celkovej udržateľnosti. Jednou z hlavných výziev je odstránenie subštandardných a neadekvátnych podmienok bývania. Nevyhnutné je aj prostriedkami územného plánovania podporiť zabezpečenie základných hygienických a sociálnych podmienok bývania pre všetky komunity a predchádzať priestorovej segregácii, čím sa posilní sociálna súdržnosť a dlhodobá stabilita sídel.

Pri riešení problematiky bývania je dôležité zohľadniť aj výzvy spojené so starnutím bytového fondu, jeho energetickej efektívnosti či klimateckej odolnosti. Veľká časť bytov na Slovensku bola postavená v rámci výstavby panelových sídlisk, ktoré síce prechádzajú postupnou obnovou, no je namieste sa zaoberať aj ich komplexnou obnovou vrátane vybavenosti a verejných priestranstiev.

Cieľ 2.3.1 Zvýšiť architektonickú kvalitu a flexibilitu dostupného bývania.

Opatrenie 2.3.1.1	Vypracovať hodnotiacu maticu kritérií Nového európskeho Bauhausu pre projekty financované z Európskych štrukturálnych a investičných fondov, ktorá umožní ich transparentnú implementáciu pri verejnom obstarávaní a pri hodnotení týchto projektov.
-----------------------------	--

Cieľ 2.3.2 Zaviesť podporné opatrenia na odstránenie subštandardných a neadekvátnych podmienok bývania najmä v segregovaných komunitách.

Opatrenie 2.3.2.1	Revitalizovať obytné prostredie v znevýhodnených a vylúčených lokalitách s dôrazom na architektonickú kvalitu a verejný priestor.
-----------------------------	---

Opatrenie 2.3.2.2	Riešiť neadekvátne bytové podmienky marginalizovaných komunit prostredníctvom architektonicky kvalitných a integrovaných projektov nového bývania.
-----------------------------	--

Ciel' 2. 3. 3 Identifikovať a adresovať výzvy spojené so starnutím a technickou opotrebovanosťou domov a bytov, najmä panelových sídlisk.

Opatrenie 2.3.3.1	Pripraviť príručky a metodické materiály zamerané na komplexné riešenie výziev panelových sídlisk vrátane opotrebovanej infraštruktúry, degradácie verejných priestorov a monofunkčnosti bývania.
-----------------------------	---

2.4 Kultúrne dedičstvo

Kvalitné zhodnotenie kultúrneho dedičstva je chápané ako aktívne zapájanie architektonických a urbanistických hodnôt minulosti do tvorby udržateľného a inkluzívneho prostredia dneška. Kultúrne dedičstvo prestáva byť len uchovávaným artefaktom a stáva sa živou súčasťou spoločnosti a zdrojom jej ekonomickej a sociálnej prosperity.

Hmotné kultúrne dedičstvo – architektúra, urbanistické štruktúry a kultúrna krajina – je nenahraditeľnou súčasťou národného bohatstva a dôležitým nástrojom budovania kultúrnej identity. Dobrý stav historických objektov nie je len otázkou estetiky, ale aj udržateľného rozvoja miest a regiónov, keďže kvalitne obnovené a zreštaurované historické objekty prinášajú ekonomický, environmentálny aj sociálny prínos.

Jednou z hlavných výziev v oblasti ochrany kultúrneho dedičstva je nedostatočné financovanie obnovy, ktoré vedie k chátraniu mnohých historických stavieb a narušeniu tradičných sídelných štruktúr. Je potrebné podporovať a rozvíjať existujúci systém ochrany, financovania a využitia historickej zástavby, aby sa zabezpečilo zachovanie jej hodnoty pre budúce generácie.

Obnova historických objektov musí byť systémovo prepojená s urbanistickým rozvojom miest a obcí, pričom je nevyhnutné citlivo integrovať nové stavby do historického kontextu. Unikátne priestorové vzťahy a formy zástavby vytvárajú genius loci, a preto je zachovanie regionálnych špecifik kľúčové pre udržateľný rozvoj územia. Podpora využitia lokálnych stavebných materiálov a architektonického jazyka, ktoré sú prirodzene prispôsobené miestnym klimatickým a kultúrnym podmienkam, musí byť jednou z hlavných priorít.

Tradičné remeslá a stavebné materiály, ako drevo, kameň, hlina či špecifické regionálne prvky, v kombinácii s inovatívnymi technológiami, majú nezastupiteľný význam nielen z hľadiska udržateľnosti, ale aj pri posilňovaní regionálnej identity a lokálnej ekonomiky.

Dôležitá je aj adaptácia historických budov na súčasné funkčné potreby – ich konverzia na kultúrne, vzdelávacie, komunitné, administratívne a iné funkcie zvyšuje ich využiteľnosť a dlhodobú udržateľnosť. Osobitnú pozornosť a ochranu si zaslúžia dodnes podceňované príklady stavebnej kultúry, ako industriálna architektúra či moderná architektúra druhej polovice 20. storočia. Ako reprezentanti svojej doby sú súčasťou kultúrnej identity a ponúkajú príležitosti na nové využitie.

Lokalita:
Bratislava

Realizácia:
2023

Foto © Matej Hakár

Ateliér: Compass Architekti

Architektúra: Iveta Augustínová, Ján Augustín, Juraj Benetin, Matej Grébert, Daniel Bartoš, Peter Dostál, Marcel Vadík, Peter Janeček

---

Iné: Veronika Selingerová (umelecké diela)

Lokalita:
Bratislava

Realizácia:
2024

Foto © Alexandra Timpau

Architektúra: Matúš Ivanič

Iné: Lukáš Rypák (splupráca na interiéri), Peter Zaľko (priestorová akustika), Vladimír Višváder (reštaurátorská obnova), Tomáš Duba (statika)

Ciel' 2. 4. 1 Zvyšovať efektívnosť systému ochrany, financovania a využívania architektonického kultúrneho dedičstva.

Opatrenie 2.4.1.1 Revitalizovať obytné prostredie v znevýhodnených a vylúčených lokalitách s dôrazom na architektonickú kvalitu a verejný priestor.

Opatrenie 2.4.1.2 Riešiť neadekvátne bytové podmienky marginalizovaných komún prostredníctvom architektonicky kvalitných a integrovaných projektov nového bývania.

Opatrenie 2.4.1.3 Zveľadiť verejné priestranstvá aj prostredníctvom diel úžitkového umenia, inovatívnych dizajnerských produktov, umeleckých inštalácií a multižánrových umeleckých projektov, do ktorých sa aktívne zapája verejnosť.

Opatrenie 2.4.1.4 Podporiť systém ochrany architektonického kultúrneho dedičstva prostredníctvom koordinácie medzi štátnymi, regionálnymi a miestnymi inštitúciami a zabezpečením systémovej finančnej podpory.

Opatrenie 2.4.1.5 Podporiť vzdelávanie v tradičných remeslách a odbornú prípravu pre prácu s historickými stavebnými materiálmi a technológiami na stredných a vysokých školách.

Ciel' 2. 4. 2 Zlepšiť podmienky pre adaptáciu historických budov na súčasné funkčné potreby zahŕňajúc industriálnu architektúru a modernú architektúru druhej polovice 20. storočia.

Opatrenie 2.4.2.1 Revitalizovať a adaptovať nevyužívané historické a industriálne objekty na nové účely s ohľadom na vhodný funkčný mix bývania, vybavenosti, kultúrnych a pracovných príležitostí.

Kvalitná architektúra a stavebná kultúra umožňuje ľuďom identifikovať sa so svojím životným prostredím, podporuje budovanie inkluzívnej a súdržnej spoločnosti, potláča diskrimináciu a posilňuje integráciu a občianske povedomie. Zdravé a podnetné prostredie zároveň zvyšuje odolnosť obyvateľstva, prispieva k znižovaniu nákladov na zdravotnú starostlivosť. Pre stavebnú ekonomiku predstavuje pridanú hodnotu, keďže vytvára priaznivé podmienky pre hospodársky rozvoj, napríklad v oblasti cestovného ruchu či kreatívneho priemyslu.

Vnímanie architektúry ako hodnoty a široká spoločenská osveta v tejto oblasti sú nevyhnutné pre vytváranie dopytu po kvalitnom životnom prostredí. Zároveň prispievajú k zodpovednému prístupu k výstavbe a územnému rozvoju, ako aj k schopnosti občanov obhajovať vlastné práva v procesoch výstavby a územného plánovania.

3.1 Postavenie architektúry

Zvyšovanie kvality zastavaného územia si vyžaduje posilnenie postavenia architektúry v spoločnosti, a to prostredníctvom jej systematického ukotvenia vo verejných politikách, rozhodovacích procesoch a každodennej praxi. Kľúčové je aktívne zapájanie odborníkov, rozvoj participácie a transparentné procesy.

Spoločenská akceptácia architektúry začína nastavením procesov, ktoré vedú ku kvalitnému navrhovaniu a výstavbe. Tie by mali byť založené na viacúrovňovosti, interdisciplinarite, medzirezortnej spolupráci a participácii verejnosti. Zodpovedné riadenie si vyžaduje zaangažovanie odborníkov v štruktúrach štátnej správy a samospráv, ako sú mestskí a krajskí architekti či odborné poradné orgány.

Zapojenie obyvateľov do rozhodovania o budúcnosti miest a obcí je kľúčové. Je nevyhnutné vytvárať mechanizmy na efektívnu participáciu verejnosti v plánovacích procesoch, vrátane verejných konzultácií, participatívnych rozpočtov a online platforiem. Dobře informovaná verejnosť dokáže lepšie vnímať potreby svojho okolia a aktívne prispievať k jeho rozvoju.

Pre kvalitné mestské a vidiecke prostredie je nevyhnutné zahrnúť parametre kvality a odolnosti zastavaného územia do verejných politík a rozvojových projektov. To sa netýka len samotnej realizácie stavieb, ale aj kvalitného architektonického návrhu. Stavby financované z verejných zdrojov by sa mali stať príkladmi dobrej praxe, a to nielen v návrhu a realizácii, ale aj v transparentnosti obstarávacích procesov.

Súťaž návrhov je optimálnym nástrojom na získanie kvalitného architektonického riešenia budov, verejných priestorov či urbanistických celkov. Odborná porota v nej vyberá víťazný návrh na základe kvalitatívnych parametrov. Je nevyhnutné odstrániť zákonné a metodické bariéry, ktoré bránia vyhlasovaniu architektonických, krajinárskych a urbanistických súťaží a ich realizácii, najmä pri investíciách z verejných zdrojov a fondov EÚ.

**Rekonštrukcia, dostavba
a modernizácia areálu Slovenskej
národnej galérie v Bratislave**

Realizované na základe súťaže návrhov 2005
Laureát CE ZA AR 2023 v kategórii Fenomény architektúry

Lokalita:
Bratislava

Realizácia:
2022

Foto © Matej Hakár

Ateliér: Architekti BKPŠ

Architektúra: Architekti BKPŠ, Martin II. Kusý, Pavol Paňák, Martin III. Kusý, Mária Michalič-Kusá, Jana Paňáková, Vladimír Dedeček - 60.-70. roky

---

Ateliér: zerozero

Architektúra: Irakli Eristavi, Pavol Šilla, Juraj Červený, Rastislav Mochnacký

Iné: Martin Ratkoš (stavebná časť), Vladimír Durbák (statika), Viliam Hrubovčák (statika), Marcel Benčík (vizuálna komunikácia), LightLab (svetelný dizajn)

Ciel' 3.1.1 Zabezpečiť strategické riadenie a rozvoj architektonickej kvality prostredníctvom koordinácie a podpory odborných kapacít vo verejnej správe.

Opatrenie 3.1.1.1	Koordinovať architektonickú politiku na úrovni štátu a monitorovať jej následnú implementáciu.
--------------------------	--

Opatrenie 3.1.1.2	Systémovo zakotviť aktívnu účasť mestských a krajských architektov a poradných orgánov v procesoch územného plánovania, výstavby a verejného obstarávania.
--------------------------	--

Ciel' 3.1.2 Posilniť význam participatívnych procesov pri rozhodovaní samospráv o územnom plánovaní a výstavbe.

Opatrenie 3.1.2.1	Zvýšiť využívanie participatívnych procesov pri rozhodovaní obcí a VÚC o územnom plánovaní a výstavbe.
--------------------------	--

Opatrenie 3.1.2.2	Vytvoriť systém podpory pre participatívne oddelenia na úrovni samospráv a posilniť vzdelávanie pracovníkov verejnej správy v oblasti efektívneho využívania participatívnych procesov.
--------------------------	---

Ciel' 3.1.3 Podporiť širšie využívanie súťaží návrhov pri príprave stavieb financovaných z verejných zdrojov a zabezpečiť ich efektívnu realizáciu prostredníctvom legislatívnych, metodických a finančných opatrení.

Opatrenie 3.1.3.1	Identifikovať a odstrániť zákonné a metodické bariéry, ktoré bránia vyhlasovaniu architektonických, urbanistických a krajinárskych súťaží.
--------------------------	--

Opatrenie 3.1.3.2	Analýza možnosti, ako vyčleniť prostriedky zo štrukturálnych a rozvojových fondov na výzvy na usporiadanie súťaží návrhov, ktoré umožnia efektívne spracovanie a realizáciu kvalitných návrhov.
--------------------------	---

3.2 Vzdelávanie

Kultivácia vystavaného prostredia a verejného priestoru sa opiera o vzdelávanie – od formovania vzťahu k okoliu od útleho veku až po systematický rozvoj odborných kapacít a potrebu prakticky orientovaného a medziodborového vzdelávania.

Investícia do vzdelávania v oblasti architektúry a urbanizmu je investíciou do kvality života budúcich generácií. Systematická výchova k architektúre a stavebnej kultúre prehĺbuje vzťah k prostrediu, prispieva ku kultivácii verejného priestoru, zvyšuje dopyt po kvalitných riešeniach a podporuje lepšiu spoluprácu medzi odborníkmi a verejnosťou. Preto je žiaduce začať so vzdelávaním o architektúre, urbanizme, územnom plánovaní, krajinnej architektúre a ochrane kultúrneho dedičstva už na základných a stredných školách.

Vzdelávanie v oblasti architektúry a stavebníctva na stredných odborných školách a univerzitách musí klásť dôraz na interdisciplinaritu

a flexibilitu zručností. Je nevyhnutné ho prepájať s praxou a priebežne rozširovať o témy ako udržateľná výstavba a využívanie prírody blízke riešenia, energetická efektívnosť, cirkulárna ekonomika v stavebníctve a digitálne nástroje (napr. BIM, GIS a AI). Študenti architektúry, urbanizmu a príbuzných odborov by sa mali zapájať do reálnych projektov v spolupráci s mestami, samosprávami a odbornými organizáciami.

S rastúcimi nárokmi stavebného sektora na odbornosť profesionálov – architektov, krajinných architektov, inžinierov, urbanistov a územných plánovačov – je kľúčové podporovať neustále prehĺbovanie vzdelania a rozvoj digitálnych zručností formou kontinuálneho vzdelávania v spolupráci s akademickým sektorom a stavovskými organizáciami. To platí aj pre pracovníkov verejnej správy a ďalších zodpovedných aktérov, ktorí ovplyvňujú plánovanie a výstavbu.

Cieľ 3. 2. 1 Podporovať a rozvíjať výchovu a vzdelávanie v oblasti architektúry, urbanizmu, územného plánovania, krajinskej architektúry, ochrany kultúrneho dedičstva a kvality prostredia na všetkých stupňoch škôl.

Opatrenie 3.2.1.1	Vhodným spôsobom začleniť vzdelávanie o architektúre, urbanizme, územnom plánovaní, krajinskej architektúre a ochrane kultúrneho dedičstva do osnov základných a stredných škôl napr. v rámci matematiky, dejepisu, výtvarnej výchovy, občianskej náuky, estetiky a pod.
-----------------------------	--

Opatrenie 3.2.1.2	Analyzovať a dlhodobo monitorovať počet uchádzačov, študentov a absolventov študijných odborov architektúra, urbanizmus a príbuzných disciplín a sledovať ich uplatnenie v projekčnej praxi a vo verejnej správe s cieľom identifikovať bariéry a navrhnúť motivačné opatrenia a nástroje na udržanie odborníkov v sektore a v krajine.
-----------------------------	---

Cieľ 3. 2. 2 Zaviesť systematické a dostupné ďalšie vzdelávanie pre odborníkov v architektúre, urbanizme, stavebníctve, územnom plánovaní, krajinskej architektúre a ochrane kultúrneho dedičstva, ako aj pre pracovníkov verejnej správy.

Opatrenie 3.2.2.1	V spolupráci s profesijnými komorami, akademickým sektorom a odbornými organizáciami rozvinúť systém programov celoživotného vzdelávania pre odborníkov a zamestnancov verejnej správy v kľúčových oblastiach pre architektúru a územné plánovanie.
-----------------------------	---

Opatrenie 3.2.2.2	Podporiť organizáciu odborných konferencií, workshopov a seminárov s dôrazom na medzinárodnú výmenu poznatkov a skúseností v kľúčových oblastiach (architektúra, urbanizmus, územné plánovanie, stavebníctvo, krajinná architektúra, ochrana dedičstva).
-----------------------------	--

Opatrenie 3.2.2.3	Rozvíjať mentoringové programy spájajúce skúsených odborníkov s mladšími profesionálmi s cieľom odovzdávať praktické skúsenosti a posilniť kontinuitu v odbore.
-----------------------------	---

3.3 Spoločenská osveta

Zvyšovanie kvality vystavaného prostredia si vyžaduje budovanie pozitívneho vzťahu k nemu prostredníctvom osvety, otvoreného diskurzu a silnej inštitucionálnej základne. Len spoločnosť, ktorá rozumie hodnotám prostredia, dokáže tvoriť priestor s trvalým významom.

Zvyšovanie povedomia o architektúre a životnom prostredí prehĺbuje vzťah obyvateľov k ich okoliu a podporuje dopyt po kvalitných riešeniach. Zároveň posilňuje ich schopnosť robiť kvalifikované rozhodnutia pri správe vecí verejných, napríklad v participačných procesoch. Transparentná komunikácia o investičných zámeroch a územnoplánovacích procesoch zvyšuje dôveru verejnosti a zlepšuje kvalitu výsledných riešení. Významnú úlohu v tomto procese zohrávajú médiá, ktoré by mali systematicky poskytovať priestor architektonickým témam, najmä prostredníctvom prezentácie príkladov dobrej praxe.

Slovensko, podobne ako väčšina európskych krajín, potrebuje špecializované Centrum architektúry, ktoré by zastrešovalo výskum, dokumentáciu, popularizáciu a prezentáciu architektúry, urbanizmu a stavebnej kultúry. Hoci dnes existuje viacero nezávislých inštitúcií venujúcich sa týmto témam, chýba systematická štátna podpora, ktorá by im umožnila stabilný rozvoj, profesionalizáciu a medzinárodné prepojenie. Centrum architektúry by sa mohlo stať hlavným miestom popularizácie, výskumu a prezentácie slovenskej architektúry na domácej aj medzinárodnej úrovni, čím by Slovensko získalo reprezentatívnu platformu na posilnenie svojej pozície v európskom architektonickom priestore.

Cieľ 3.3.1 Zvýšiť informovanosť a záujem verejnosti o architektúru, urbanizmus, krajinnú architektúru, územné plánovanie, ochranu kultúrneho dedičstva a životné prostredie.

Opatrenie 3.3.1.1	Podporiť a rozvíjať vzdelávacie kampane, workshopy a mediálne iniciatívy, ktoré poskytnú širokej verejnosti prehľad o zásadách urbanizmu, územného plánovania a význame architektúry a kultúrneho dedičstva.
--------------------------	--

Opatrenie 3.3.1.2	Zvýšiť zastúpenie tém o architektúre, urbanizme, krajinskej architektúre a životnom prostredí v médiách prostredníctvom dokumentárnych filmov, podcastov, verejných diskusií a reportáží s dôrazom na príklady dobrej praxe a ich spoločenský význam.
--------------------------	---

Opatrenie 3.3.1.3	Zvýšiť prestíž architektonickej profesie podporou etablovaných architektonických cien na národnej úrovni, ich medializáciou a prezentáciou tvorcov, čím sa zviditeľnia kvalitné riešenia a inšpiratívne prístupy.
--------------------------	---

Cieľ 3.3.2 Založiť špecializovanú inštitúciu pre výskum, dokumentáciu, popularizáciu a prezentáciu architektúry, urbanizmu a stavebnej kultúry.

Opatrenie 3.3.2.1	Analýza možnosti založenia a systematického financovania inštitúcie zameranej na výskum, dokumentáciu a popularizáciu slovenskej architektúry, urbanizmu a stavebnej kultúry, ako aj na spoluprácu s partnerskými inštitúciami v zahraničí.
--------------------------	---

Zvyšovanie kvality zastavaného územia prostredníctvom výskumu a inovácií sa zameriava na zavádzanie digitálnych nástrojov a udržateľných technológií s cieľom urýchliť procesy, zefektívniť riadenie sídel a posilniť výskum v oblasti inovatívnych materiálov a technológií.

Slovensko je síce malá, no dynamická krajina, ktorá vďaka cielenej podpore výskumu a inovácií dokáže rýchlo implementovať nové technológie v architektúre a urbanizme. Rozvoj digitálnych nástrojov, umelej inteligencie, inteligentných materiálov a udržateľných stavebných riešení je nevyhnutný na zvyšovanie kvality života a efektívnejšie využívanie zdrojov. Inovácie a digitalizácia môžu byť hnacím motorom nielen rozvoja slovenskej architektúry a urbanizmu, ale aj celej spoločnosti. Investície do technológií, vzdelávania a inovatívnej architektúry umožnia vytvárať udržateľné vystavané prostredie a konkurencieschopný stavebný sektor.

Digitálne nástroje ako BIM, GIS, digitálne dvojčinky a algoritmičné riešenia využívajúce AI zásadne menia prístup k architektúre, plánovaniu a výstavbe sídel. Ak chce Slovensko patriť medzi lídrov v inováciách, je nevyhnutné podporiť architektonický výskum v oblastiach, ako sú nové formy bývania, cirkulárna ekonomika, adaptácia na klimatické zmeny, mapovanie procesov v krajine či digitalizácia a dokumentácia hmotného kultúrneho dedičstva. Vytvorenie národnej digitálnej platformy na monitorovanie sídelnej štruktúry umožní efektívnejšie riadenie rozvoja a optimalizáciu infraštruktúry. Digitálne prepojené mestské systémy môžu zlepšiť kvalitu života, znížiť prevádzkové náklady miest a zefektívniť využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Energetická efektívnosť je kľúčovým aspektom inovácií – inteligentné budovy a smart riešenia pre mestá dokážu optimalizovať spotrebu energie, hospodárenie s vodou aj optimalizáciu dopravných systémov.

S nástupom masívneho využívania generatívnych nástrojov umelej inteligencie prejde profesia architekta v najbližších rokoch zásadnou transformáciou. Podstatná časť práce architektov sa presunie od samotného vypracovania projektovej dokumentácie k strategickému navrhovaniu a koordinácii procesov alebo k manažovaniu spolupráce človek-AI. Na tieto výzvy musíme reagovať v reálnom čase, lebo vývoj umelej inteligencie výrazne predbieha naše vzdelávacie procesy.

Podpora výskumu inteligentných a ekologických stavebných materiálov spolu s aktualizáciou legislatívy pre využitie inovatívnych postupov ako sú drevostavby, prefabrikované konštrukcie, recyklácia či 3D tlač v stavebníctve môže výrazne skrátiť čas realizácie, znížiť uhlíkovú stopu výstavby a zvýšiť jej kvalitu.

Cieľ 4.1.1 Zaviesť digitálne nástroje a automatizované procesy do územného plánovania a výstavby s cieľom zefektívniť plánovacie a povoľovacie procesy, zvýšiť transparentnosť a podporiť udržateľný rozvoj sídel.

Opatrenie 4.1.1.1 Využívať pripravovaný digitálny obraz krajiny a zabezpečiť jeho prepojenie s ďalšími údajmi a platformami informačného systému (územnoplánovacie podklady, infraštruktúrne a environmentálne údaje) s cieľom podporiť ochranu a kvalifikované, transparentné a efektívne plánovanie a povoľovanie rozvoja územia.

Opatrenie 4.1.1.2 Podporovať implementáciu smart riešení v mestách za účelom prepojenia verejných služieb s digitálnymi technológiami a efektívnym spravovaním mestských systémov.

Opatrenie 4.1.1.3 Zaviesť digitálne nástroje do územného plánovania, výstavby a verejného obstarávania a vytvorenie automatizovaných nástrojov na analýzy a vyhodnocovanie procesov.

Cieľ 4.1.2 Podporiť inovácie v architektúre, urbanizme a stavebníctve a zabezpečiť efektívny prenos výsledkov výskumu do praxe a legislatívy s cieľom zlepšiť kvalitu výstavby, udržateľnosť a efektívnosť plánovacích procesov.

Opatrenie 4.1.2.1 Podpora výskumu a inovácií v oblasti udržateľnej výstavby.

Opatrenie 4.1.2.2 Spracovať analýzu využívania tradičných a inovatívnych materiálov a konštrukčných riešení v stavebnej praxi s cieľom vytvorenia rámca a podpory ich uplatenia v zmysle cieľov Nového európskeho Bauhausu.

Opatrenie 4.1.2.3 Vytvoriť a podporovať grantové programy a experimentálne zóny na realizáciu prototypov inovatívnych riešení a prípadových štúdií.

**Dostavba Základnej školy
- I. etapa Nový pavilón školy
a II. etapa Multifunkčná hala**

Nominácia na CE ZA AR 2025 v kategórií Občianske a priemyselné budovy

Lokalita:
Bernolákovo

Realizácia:
2024

Foto © Matej Hakár

Iné: Michal Pacher (projekt pre stavebné povolenie), Tatiana Kuva (architektonická štúdia), Denis Zeman (zámočnicke výrobky, fasády), Karina Humajová (interiérové a materiálové riešenie), Ján Majerník (stavebnotechnické riešenie), Pavol Drha (statika), Július Vass (architektonické riešenie fasády dostavby ZŠ), Jaroslav Rell (zámočnicke výrobky dostavby ZŠ), Matúš Lelovský (grafický dizajn)

**Interiér Krajskej knižnice
P. O. Hviezdoslava v Prešove**

Projekt je výsledkom súťaže „Architektonický návrh riešenia interiérov knižnice
P. O. Hviezdoslava v Prešove“ (2022)
Laureát CE ZA AR 2025 v kategórií Interiér

Lokalita:
Prešov

Realizácia:
2024

Foto © Alex Shoots Buildings

ARCHITEKTONICKÁ SÚŤAŽ Architektonická súťaž je účinný nástroj na realizáciu stavebných zámerov. Spája zadávateľov s odborníkmi, ktorí pomáhajú nastaviť podmienky pre výber najlepšieho projektu. Umožňuje transparentne vybrať riešenie z viacerých návrhov, ktoré je kvalitné, funkčné, estetické a ekonomicky efektívne. Otvára priestor pre mladých aj skúsených architektov a podporuje architektúru ako disciplínu. Odborná porota, zložená prevažne z nezávislých členov, pomáha nielen pri výbere víťazného návrhu, ale aj pri príprave podmienok, diskusiách s architektmi a hodnotení návrhov. Súťaž je vhodná najmä pre verejné zákazky s nadlimitnými investíciami alebo pre budovy v mestských centrách, chránených oblastiach či verejné stavby, ako sú školy, zdravotnícke zariadenia, divadlá alebo námestia.

ARCHITEKTÚRA (lat. architectura, starogr. ἀρχιτέκτων [arkhitékto:n] – „hlavný staviteľ“ < starogr. ἀρχι- – „prvý“, „hlavný“ a starogr. τέκτων – „remeselník“, „staviteľ“, „tesár“) je umenie a veda o navrhovaní a stavbe budov, objektov, stavieb a ich súborov, pamätníkov, rôznych architektonických doplnkov.

„Architektúra je syntetickým ukazovateľom kultúry a civilizácie. Je prevažne kolektívnym výtvorom, a to umeleckým i technickým, je výrazom ekonomických možností a organizačných schopností spoločnosti, vypovedá o materiálnej i ideovej stránke života svojej doby.“ (Vojtech Zamarovský)

Architektúra je všeobecne chápaná ako umenie stavať, ktoré jedinečne prepája umelecké, humanitné a technické disciplíny s cieľom vytvoriť kvalitné vystavané prostredie. Jej rozsah pokrýva široké spektrum oblastí – od krajiny a urbanizmu cez budovy a verejný priestor až po dizajn a interiérovú architektúru. V užšom zmysle sa architektúra sústreďuje na navrhovanie stavieb a ich okolia, pričom výsledkom tohto procesu je stavba, ktorá nesie umelecký výraz alebo názor. Architektúra pritom zohľadňuje sociálne, kultúrne, ekonomické a environmentálne požiadavky, pričom zohráva kľúčovú úlohu v zlepšovaní kvality vystavaného prostredia, podporovaní spoločnej kultúry a identity a zdôrazňovaní jedinečnosti konkrétnych lokalít.

BAUKULTUR - STAVEBNÁ KULTÚRA Baukultur je komplexný pojem označujúci kvalitu zastavaného prostredia vo všetkých jeho aspektoch – od urbanizmu, architektúry a stavebnej kultúry až po verejné priestory a infraštruktúru. Zahŕňa nielen estetiku

a funkčnosť, ale aj udržateľnosť, sociálnu inklúziu a historickú kontinuitu. Táto definícia vychádza z európskeho konceptu Baukultur, ako ho formulovali Davoská deklarácia (2018) a programy UNESCO, OECD a ACE.

Baukultur predstavuje proces a výsledok formovania prostredia vytvoreného ľudskou činnosťou v oblasti architektúry a stavebníctva. Zahŕňa existujúce stavby vrátane pamiatok a iných prvkov nehnuteľného kultúrneho dedičstva, ako aj návrh a realizáciu moderných stavieb, infraštruktúry, verejných priestorov a krajinných úprav, ktoré sú prepojené s prírodným prostredím. Rovnako zahŕňa plánovacie procesy zamerané na výstavbu budov, infraštruktúry, miest, obcí a otvorenej krajiny, spolu s tradičnými aj inovatívnymi stavebnými technikami a metódami.

Davoský systém kvality stavebnej kultúry (Davos Baukultur Quality System) predstavuje súbor nástrojov na hodnotenie a definovanie kvality stavebnej kultúry. Zohľadňuje sociálne, emocionálne, kultúrne, technické a funkčné aspekty prostredia a je založený na ôsmich kritériách: správa, funkčnosť, životné prostredie, hospodárstvo, rozmanitosť, kontext, zmysel pre miesto a krásna.

BROWNFIELD Brownfield je územie s opustenými, nevyužívanými alebo nedostatočne využívanými stavbami, objektmi alebo plochami, ktoré stratili svoj pôvodný účel v dôsledku hospodárskych, technologických alebo spoločenských zmien (najmä v priemysle, poľnohospodárstve a službách). Ich existencia predstavuje environmentálnu, ekonomickú a sociálnu výzvu, ale zároveň príležitosť na revitalizáciu a opätovné využitie v prospech udržateľného rozvoja územia.

DIGITÁLNY OBRAZ KRAJINY Je hlavným aktívom informačného systému územného plánovania a výstavby podľa § 25 zákona č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní v znení neskorších predpisov.

ENERGETICKY PLUSOVÉ ŠTVRTE/ENERGETICKY

POZITÍVNE ŠTVRTE (Positive Energy Districts – PED)

Mestské oblasti, ktoré počas roka vyprodukujú aspoň toľko energie, koľko spotrebujú. Ich cieľom je dosiahnuť nulové emisie skleníkových plynov a zvýšiť klimatickú odolnosť holistickým

prístupom k mestskému rozvoju, využívaním obnoviteľných zdrojov energie, aktívnym riadením spotreby a integráciou systémov.

INVESTIČNÝ PROJEKT Investičným projektom sa rozumie verejne financovaný alebo strategicky významný zámer, ktorého cieľom je tvorba kvalitného a dlhodobu udržateľného vystavaného prostredia. Ide najmä o projekty s dopadom na verejný priestor, mestskú infraštruktúru či občiansku vybavenosť. Architektonická súťaž návrhov je v tomto kontexte považovaná za nástroj na zabezpečenie kvality už v počiatočnej fáze projektového cyklu, pričom jej začlenenie do mechanizmov verejného financovania je kľúčové pre efektívne a transparentné plánovanie.

KLIMATICKÉ RIZIKO Klimatické riziko predstavuje pravdepodobnosť vzniku nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy na vystavané prostredie, jeho infraštruktúru, objekty a obývané územia. Riziko vzniká v dôsledku interakcie medzi klimatickou hrozbou (napríklad extrémne teplo, intenzívne zrážky, povodne či sucho) a zraniteľnosťou systému, teda mierou, do akej je dané prostredie alebo komunita citlivá na tieto javy a schopná sa im prispôbiť. Zohľadňuje tak pravdepodobnosť výskytu klimatickej udalosti aj rozsah možných škôd a narušenia funkcií vo vystavanom prostredí – od budov a verejných priestranstiev až po technickú a sociálnu infraštruktúru.

KRAJINA Krajina, alebo geografická krajina, je v rámci nepolitickej geografie akýkoľvek vybraný úsek geosféry (alebo krajinnnej sféry). Ide o hmotný priestorovo-časový systém, ktorý tvoria prírodné a socioekonomické prvky na zemskom povrchu, kde prebiehajú fyzikálne, chemické, biologické a spoločenské procesy.

Krajina je podľa Dohovoru o krajine Rady Európy (Florenca, 2000) definovaná ako časť územia vnímaná ľuďmi, ktorej charakter je výsledkom činnosti a vzájomného pôsobenia prírodných a/alebo ľudských faktorov.

KRAJINNÁ ARCHITEKTÚRA Krajinná architektúra sa zameriava na plánovanie, tvorbu, ochranu a správu prírodného aj človekom vytvoreného prostredia, pričom využíva estetické a vedecké princípy. Jej hlavným cieľom je riešiť otázky spojené s ekologickou udržateľnosťou, zdravím a kvalitou krajiny, kolektívnou pamäťou, kultúrnym a historickým dedičstvom i spravodlivým využívaním priestoru. Krajinní architekti koordinujú rôzne odbory a zaoberajú sa vzájomným pôsobením prírodných a kultúrnych ekosystémov. Sústreďujú sa na prispôbenie a zmiernenie vplyvov zmeny klímy, posilňovanie ekosystémovej stability, podporu sociálno-ekonomického rozvoja, zlepšenie zdravia komunity a zvýšenie kvality života, aby vytvorili prostredie, ktoré prispieje k dosiahnutiu rovnováhy v spoločnosti i hospodárstve.

KVALITA ZASTAVANÉHO PROSTREDIA Kvalita zastavaného prostredia zahŕňa komplexný súbor priestorových, sociálnych, environmentálnych a kultúrnych hodnôt. Podľa Davoskej deklarácie (2018) je vysoká kvalita výsledkom holistického prístupu k tvorbe a transformácii miest a krajiny, ktorý zabezpečuje udržateľnosť, inkluzívnosť, identitu a funkčnosť priestoru a odolnosť zastavaného prostredia (schopnosť prispôbovať sa zmenám, absorbovať šoky a dlhodobu udržiavať funkčnosť a kvalitu). Zahŕňa environmentálnu, sociálnu a ekonomickú udržateľnosť,

ktorá umožňuje mestám a obciam reagovať na výzvy, ako sú klimatické zmeny, demografické trendy či technologické inovácie. Zahŕňa tiež vytváranie adaptabilných a hodnotných priestorov, ktoré podporujú komunitnú súdržnosť a efektívne využívanie zdrojov.

PRÍRODE BLÍZKE OPATRENIA Opatrenia využívajúce prirodzené procesy ekosystémov na zvyšovanie klimatickej odolnosti a znižovanie klimatických rizík. Ich cieľom je napodobniť alebo obnoviť prírodné mechanizmy tak, aby výsledkom bola zvýšená odolnosť vystavaného prostredia, zníženie emisnej a tepelnej záťaže a súčasné posilnenie ekologických a sociálnych funkcií územia.

REGIONÁLNE PLÁNOVANIE Regionálne plánovanie predstavuje strategický prístup, ktorý definuje koncepcie, smerovanie a konkrétne projekty na zabezpečenie vyváženého rozvoja územia. Pokrýva štátnu, regionálnu aj miestnu úroveň, pričom je nevyhnutné, aby dokumenty regionálneho a územného plánovania boli navzájom zosúladené. Na rozdiel od územného plánovania, ktoré má jasne definované svoje rámce, procesy a aktérov, regionálne plánovanie nie je legislatívne definované.

SÍDLLO Sídllo je základná jednotka osídlenia, ktorá je charakterizovaná ako miesto s trvalým alebo dočasným obývaným zariadením pre človeka so všetkými nevyhnutnými podmienkami a zariadeniami pre život, prácu a odpočinok obyvateľov. Sídlom rozumieme zoskupenie obývaných zariadení, vrátane hospodárskych objektov a dopravných zariadení na určitom vymedzenom území.

SUBURBANIZÁCIA Proces populačného a ekonomického rastu bezprostredného okolia mesta, ktoré expanduje a plošne rastie. Suburbanizácia zasahuje periférne časti mesta a časti, ktoré bezprostredne obklopujú kompaktné mesto. Proces premiestňovania obyvateľstva z vnútorného mesta na jeho okraj a do prímestskej zóny. Vplyvom suburbanizácie dochádza k zmenšeniu koncentrácie obyvateľstva a spoločenských aktivít vo vnútri mesta.

URBANIZMUS Urbanizmus, nazývaný aj urbanistika, je nezávislá tvorivá a vedecká disciplína, ktorá sa nesústreďuje na navrhovanie jednotlivých stavieb, ale rieši otázky rozvoja osídlenia na rôznych úrovniach – od regionálnej až po sídelnú a zonálnu. Urbanizmus je oblasť ľudskej činnosti, ktorej cieľom je vytvárať harmonické, rôznorodé a atraktívne prostredie v mestách, sídlach a krajine. Tento proces vychádza z dôkladnej analýzy a ekologicky orientovanej syntézy prírodných, historických a kultúrnych hodnôt, pričom zohľadňuje sociálne procesy, miestne potreby, tradície, zvyklosti a ekonomické aj technické možnosti spoločnosti. Urbanizmus predstavuje vyvážené spojenie humanitných, prírodných a technických prístupov, ktoré sú obohatené o kultúrne aspekty a umelecký pohľad.

ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE Územné plánovanie sa zaoberá systematickým a komplexným riešením priestorového usporiadania a funkčného využívania územia v súlade s urbanistickou

konceptiou. Definuje zásady a koordinuje činnosti, ktoré ovplyvňujú životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty, rozvoj územia a tvorbu krajiny, pričom rešpektuje princípy trvalo udržateľného rozvoja. Je to systém pravidiel, metód a nástrojov, ktoré umožňujú dlhodobé a postupné napĺňanie cieľov v oblasti urbanistickej, krajinnej a architektonickej tvorby. Územné plánovanie vytvára základ pre výstavbu a udržateľný rozvoj prostredníctvom komplexného riešenia efektívneho využitia a priestorového usporiadania územia.

VEREJNÉ PRIESTRANSTVO Verejné priestranstvo predstavuje fyzickú súčasť verejného priestoru. Zahŕňa námestia, nádvorcia, ulice, nábrežia, trhoviská, pasáže, priechody, pešie a cyklistické trasy, parky, záhrady a iné miesta, ktoré sú voľne prístupné každému bez obmedzení, nezávisle od ich vlastníctva. Tieto priestranstvá tvoria systém, ktorý je funkčne a významovo hierarchizovaný. Pojem verejné priestranstvo je zadefinovaný v zákone č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, okrem zákonov, ktoré si tento pojem definujú sami (napríklad zákon o miestnych daniach a miestnom poplatku). Verejným priestranstvom je podľa zákona ulica, námestie, park, trhovisko a iný priestor prístupný verejnosti bez obmedzenia, ktorý bez ohľadu na vlastnícke vzťahy slúži na všeobecné užívanie.

VEREJNÝ PRIESTOR Je priestor prístupný verejnosti, ktorý slúži obyvateľom pre vzájomnú komunikáciu, na trávenie voľného času, mobilitu a zdržiavajú sa v ňom s rôznou motiváciou a cieľom. Verejný priestor je každý nezastavaný a prístupný priestor, pričom môže ísť aj o miesta verejne prístupné v obmedzenom čase alebo priestory v súkromnom vlastníctve. Verejným priestorom sú aj interiéry verejných budov.

VYSTAVANÉ PROSTREDIE Vystavané prostredie zahŕňa vnútorné priestory stavieb a ich okolia, ktoré človek vytvoril, udržiava a pravidelne využíva. Patria sem samotné stavby, ich pozemky, nezastavané plochy medzi budovami, verejné priestory so zeleňou, chodníky, cesty, dopravné stavby, spevnené plochy, záhrady a upravená krajina. Vystavané prostredie je odrazom vývoja spoločnosti, jej materiálnej aj kultúrnej úrovne. Jeho kľúčovou hodnotou je schopnosť pretrvať, reagovať na súčasné potreby a citlivo sa prispôbovať meniacim sa požiadavkám v čase. Má poskytovať pocit kontinuity, stability a bezpečnosti, príslušnosti ku komunite, estetický zážitok, pohodlie a kvalitný rámec pre život každého jednotlivca.

ZELENÁ INFRAŠTRUKTÚRA Zelená infraštruktúra predstavuje plánovaný a prevažne spojený systém územia s prvkami vegetačného, vodného a hospodárskeho charakteru, ktoré podporujú plnenie ekosystémových služieb a funkcií. Súčasťou zelenej infraštruktúry je aj územný systém ekologickej stability a patrí k verejnej infraštruktúre.

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE Životné prostredie predstavuje komplexný rámec existencie, ktorý vzniká vzájomným pôsobením prírodného prostredia, mestského prostredia sídiel a rôznych javov a prvkov vytvorených ľudskou činnosťou, vrátane stavebnej činnosti v jej širšom zmysle.

Lokalita:
Bratislava

Realizácia:
2024

Foto © Peter Jurkovič

Zoznam skratiek

ACE	Architectural Council of Europe (Rada európskych architektov)
AI	Artificial Intelligence (umelá inteligencia)
APS	Architektonická politika Slovenska
BIM	Building Information Modeling (modelovanie stavebnej informácie)
EPBD 4	štvrtá revízia smernice o energetickej hospodárnosti budov
EÚ	Európska únia
GIS	Geographic Information System (geografický informačný systém)
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
PPP	partnerstvo verejného a súkromného sektora

SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SKA	Slovenská komora architektov
SKSI	Slovenská komora stavebných inžinierov
SR	Slovenská republika
ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
FAD STU	Fakulta architektúry a dizajnu Slovenskej technickej univerzity v Bratislave
UNESCO	Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru
ÚPD	územnoplánovacia dokumentácia

III.

Indikatívny prehľad opatrení

Indikatívny prehľad opatrení navrhovaných v rámci Architektonickej politiky Slovenska

Architektonická politika Slovenska (APS) je strategický rámec, ktorého realizácia si vyžaduje uplatnenie širokého spektra nástrojov zasahujúcich do právnej, inštitucionálnej, finančnej, technickej aj vzdelávacej roviny. Cieľom typológie implementačných nástrojov je identifikovať základné mechanizmy, prostredníctvom ktorých možno zabezpečiť prenos strategických cieľov do praktických postupov a konkrétnych intervencií v území. Tieto nástroje majú komplementárny charakter – navzájom sa dopĺňajú, podmieňujú a vytvárajú ucelený systém implementácie politiky.

V rámci APS možno rozlíšiť šesť základných typov nástrojov:

legislatívne, metodické, technické, finančné, investičné a vzdelávacie.

Každý typ predstavuje špecifickú formu zásahu do riadenia rozvoja priestoru – od tvorby záväzných právnych predpisov cez odborné štandardy a dátové systémy až po priame investície a rozvoj kapacít. Spoločne zabezpečujú, aby sa princípy kvalitného, udržateľného a kultúrne citlivého prostredia stali systematickou súčasťou plánovania, výstavby a správy územia na všetkých úrovniach verejnej politiky. Účinná implementácia APS predpokladá, že jednotlivé typy nástrojov budú aplikované v koordinácii – legislatívne opatrenia definujú rámec, metodické a technické nástroje umožňujú jeho praktické uplatnenie, finančné a investičné mechanizmy zabezpečujú realizáciu v praxi a vzdelávacie opatrenia vytvárajú dlhodobú kapacitnú bázu pre jeho udržateľnosť. Takto koncipovaný systém nástrojov umožňuje prepojiť strategické ciele APS s reálnym výkonom územného plánovania a architektonickej praxe.

Legislatívne opatrenia predstavujú nástroje systémovej úpravy právneho prostredia, ktorého cieľom je vytvoriť záväzný rámec pre uplatňovanie princípov architektonickej politiky. Ich podstatou je implementácia požiadaviek na kvalitu prostredia, udržateľnosť, integritu krajiny a kultúrne dedičstvo do zákonov, vykonávacích predpisov a noriem s právnou záväznosťou. Umožňujú zosúladiť sektorových politík a procesov územného plánovania, stavebného konania, ochrany životného prostredia a hospodárenia s územím. Zároveň zabezpečujú, aby zásady APS mali oporu v legislatíve a neostávali iba v rovine odporúčaní. Legislatívne opatrenia tvoria základ pre trvalé a jednotné uplatňovanie princípov Baukultur vo verejnej politike, a tým garantujú ich udržateľnosť v čase.

Typické príklady: úprava vyhlášok o pozemkových úpravách s väzbou na krajinné plánovanie; integrácia aspektov desegregácie a inklúzie do územnoplánovacej legislatívy; zosúladiť stavebného zákona s cieľmi klimatickej adaptácie a environmentálnej stability.

Metodické opatrenia predstavujú kľúčový implementačný nástroj nelegislatívneho charakteru, ktorého cieľom je zabezpečiť jednotnú a odbornú interpretáciu zásad architektonickej politiky v praxi. V podobe metodík, manuálov, odborných usmernení a štandardov umožňujú transformovať strategické ciele na aplikovateľné postupy pre samosprávy, odbornú obec a verejnú správu. Uľahčujú implementáciu princípov kvalitného a udržateľného plánovania bez potreby legislatívnych zmien, pričom reflektujú regionálne a miestne špecifiká územného rozvoja. Ich funkcia spočíva v kodifikácii dobrej praxe, zvyšovaní kvality odborných výstupov a v podpore procesnej homogenity medzi jednotlivými úrovňami riadenia územia.

Typické príklady: metodika pre kompaktný a polycentrický rozvoj sídiel; manuál mediácie a participácie v územnom plánovaní; usmernenia pre verejné obstarávanie s uplatnením kvalitatívnych kritérií; metodické štandardy pre integráciu zelenej infraštruktúry.

Technické opatrenia zahŕňajú tvorbu a prevádzku dátových, analytických a digitálnych systémov, ktoré slúžia ako operatívny nástroj výkonu územného plánovania, hodnotenia a monitoringu. Ide o opatrenia, ktoré podporujú implementáciu APS prostredníctvom digitalizácie, integrácie priestorových údajov a zavádzania nástrojov priameho monitorovania javov v území. Ich význam spočíva v posilnení dôkazmi podloženej verejnej politiky (evidence-based policy), zvýšení transparentnosti a efektívnosti rozhodovacích procesov, ako aj v podpore interoperability medzi rezortmi a úrovňami správy. Technické opatrenia zároveň umožňujú vytvárať spätnú väzbu pre hodnotenie účinnosti prijatých stratégií a opatrení.

Typické príklady: systém monitorovania zastavaného územia založený na digitálnom obraze krajiny; prepojené GIS nástroje na koordináciu pozemkových úprav a územného plánovania; národná databáza zelenej infraštruktúry a krajinných prvkov.

Finančné opatrenia predstavujú ekonomické nástroje na podporu implementácie cieľov architektonickej politiky prostredníctvom verejných zdrojov, grantových schém, daňových stimulov alebo kombinovaných finančných mechanizmov. Ich účelom je motivovať subjekty verejnej správy, súkromného sektora aj občianskej spoločnosti k realizácii aktivít, ktoré prispievajú ku kvalite prostredia, no nemajú bezprostrednú trhovú návratnosť. Finančné opatrenia zároveň plnia funkciu multiplikátora – vytvárajú finančný impulz pre projekty so spoločenskou hodnotou, podporujú synergické investície a znižujú riziko environmentálne a sociálne nežiaducich zásahov. V kontexte APS predstavujú nevyhnutný predpoklad realizácie nekomerčných opatrení zameraných na regeneráciu krajiny, ochranu kultúrnych hodnôt a rozvoj verejných priestorov.

Typické príklady: dotačné schémy na spracovanie krajinnoplánovacích štúdií; finančné modely na podporu adaptačných opatrení v sídlach; programy revitalizácie brownfieldov a marginalizovaných komunití.

Investičné opatrenia sú zamerané na priamu fyzickú realizáciu projektov, ktoré naplňajú ciele architektonickej politiky. Predstavujú prechod od strategickej roviny k realizačnej, pričom spájajú plánovací, finančný a projektový rozmer. V praxi ide o investície do infraštruktúry, verejných budov, krajinných prvkov či adaptačných zásahov, ktoré demonštrujú princípy kvalitnej výstavby, udržateľnosti a architektonickej kultúry. Investičné opatrenia majú modelový a multiplikačný efekt – slúžia ako overené príklady pre ďalšie samosprávy a podporujú šírenie dobrých praktík. Ich význam spočíva aj v zviditeľnení výsledkov APS prostredníctvom konkrétnych a merateľných výstupov v území.

Typické príklady: realizácia prírode blízkyh adaptačných opatrení; investície do verejných priestranstiev a zelenej infraštruktúry; rekonštrukcie verejných budov podľa princípov Baukultur.

Vzdelávacie opatrenia predstavujú horizontálnu kategóriu nástrojov zameraných na rozvoj ľudských zdrojov a kapacít pre implementáciu architektonickej politiky. Posilňujú odborné, manažérske a participačné kompetencie aktérov verejnej správy, akademického prostredia aj občianskej spoločnosti. Ich cieľom je systematicky zvyšovať schopnosť inštitúcií aplikovať princípy kvalitného prostredia, participácie, inklúzie a interdisciplinárnej spolupráce. Vzdelávacie opatrenia podporujú kultúrnu zmenu v chápaní územného rozvoja a vytvárajú predpoklady pre udržateľnú implementáciu legislatívnych, metodických i investičných nástrojov.

Typické príklady: školenia samospráv v oblasti inkluzívneho územného plánovania; programy zvyšovania manažérskych kompetencií riaditeľov a úradníkov; odborné vzdelávanie projektantov a architektov v oblasti prírode blízkyh riešení a klimatickej adaptácie.

Cieľ 1.1.1 Zabezpečiť ochranu a rozvoj kultúrnej krajiny Slovenska s cieľom zachovať jej genius loci, historický kontext, regionálne špecifiká a prírodné hodnoty.

Opatrenie

Podporiť vznik podrobnejších, lokálne zameraných krajinoplánovacích štúdií, ktoré rešpektujú špecifiká identity územia a nadväzujú na KPŠ na úrovni krajov.

1.1.1.1

Typ nástroja:
investičné

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
obce a VÚC

Cieľová skupina:
samosprávne kraje v prípade, že riešia mikroregión, mestá a obce SR

Analýza možnosti financovania vrátane dotačnej schémy UUPV SR aj na lokálne KPŠ. UUPV SR realizuje prípravu KURS a KPŠ na úrovni SR, na ktorú nadväzujú KPŠ VÚC s potenciálom rozšírenia KPŠ na lokálnu úroveň. Odporúčaný podklad pre krajinoplánovacie štúdiu je možné zahrnúť aj dokumentáciu ochrany prírody, a to Programy starostlivosti, Regionálny územný systém ekologickej stability (RÚSES) a Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES). Prostredníctvom krajinoplánovacej štúdie, ktorá je územnoplánovacím podkladom sa dokumentácia ochrany prírody premietne do územnoplánovacej dokumentácie.

Opatrenie

Využívať krajinoplánovacie štúdie v rozhodovacích procesoch verejnej správy, najmä rezortov zodpovedných za ochranu prírodných hodnôt, kultúrno-historických hodnôt a udržateľného hospodárskeho využívania krajiny.

1.1.1.2

Typ nástroja:
metodické

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MŽP SR, MK SR, MPRV SR, ŠOP SR, obce a VÚC

Cieľová skupina:
orgány verejnej správy, obce a VÚC, odborníci a projektanti, verejnosť, zodpovedné inštitúcie

Medzirezortná koordinácia a monitoring činnosti.

Rezorty budú oslovené už pri tvorbe KPŠ - spoločná tvorba zadania:

- územnoplánovacieho podkladu v príprave návrhu územnoplánovacej dokumentácie alebo jej zmien a doplnkov,
- odborného podkladu v súvislosti s pozemkovými úpravami,
- podkladu pre návrh a realizáciu konkrétnych opatrení v krajine,
- odporúčacieho odborného podkladu pre zohľadnenie návrhu pri činnosti orgánov verejnej správy a ďalších subjektov, či obce a VÚC,
- odborného podkladu pre spracovanie iných územných štúdií.

Opatrenie

Podporovať dôslednú koordináciu procesov a dát medzi pozemkovými úpravami a územným plánovaním v súlade s platnou legislatívou, s cieľom zvýšiť ich praktickú synergiu pri efektívnom využívaní krajiny.

1.1.1.3

Typ nástroja:
organizačné

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
obce a VÚC, Okresné úrady, SPF, ÚGKK SR,
MPRV SR

Cieľová skupina:
mestá, obce, spracovatelia pozemkových úprav, vlastníci pozemkov

---

Využitie ÚPD ako záväzného podkladu pri tvorbe pozemkových úprav.

Opatrenie

Posilniť koordináciu medzi procesom výberu katastrálnych území pre pozemkové úpravy a územným plánovaním, s cieľom zosúladiť priority pozemkových úprav s potrebami rozvoja územia a klimateckej adaptácie, v spolupráci s MPRV SR a v rámci platného legislatívneho rámca.

1.1.1.4

Typ nástroja:
legislatívne

Hlavný gestor:
MPRV SR

Spolupráca:
UUPV SR, ÚGKK SR, MŽP SR

Cieľová skupina:
mestá, obce, spracovatelia pozemkových úprav, vlastníci pozemkov

---

V spolupráci s MPRV SR prezentovať vplyv pozemkových úprav na procesy územného plánovania v Komisii pre vyhodnotenie kritérií na stanovenie naliehavosti vykonania pozemkových úprav a výber katastrálnych území a zaradenie člena UUPV SR do tejto komisie.

Cieľ 1.1.2 Implementovať efektívne adaptačné a regeneračné opatrenia v krajine s cieľom zvýšiť jej odolnosť voči zmene klímy a zabezpečiť ekologickú stabilitu.

Opatrenie

1.1.2.1

Zintenzívniť spoluprácu na inštitucionálnej úrovni medzi kľúčovými rezortmi zodpovednými za plánovanie, ochranu, tvorbu a manažment krajiny, vrátane zastavených území.

Typ nástroja:
inštitucionálne

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MŽP SR, MPRV SR, SKA (krajinní architekti)

Cieľová skupina:
pracovníci štátnej správy (MŽP SR, MPRV SR, MD SR, MIRRI SR, ÚPV, MV SR) a verejnej správy

Zriadenie pracovnej skupiny v gescii UUPV SR zloženej z odborných pracovníkov kľúčových rezortov s cieľom posilniť koordináciu v plánovaní krajiny vrátane zastavaných území. Skupina sa zamerá na prepojenie klimatickej odolnosti, ekologickej stability a architektonickej kvality pri zásahoch do územia. Cieľom je zosúladiť stratégie a nástroje jednotlivých rezortov pre efektívnu aplikáciu adaptačných a regeneračných opatrení s dopadom na kvalitu krajiny.

Opatrenie

1.1.2.2

Analyzovať a upraviť legislatívne predpisy na úseku poľnohospodárstva a lesného hospodárstva tak, aby sa aplikovali opatrenia stanovené v územnoplánovacích dokumentáciách pre realizáciu adaptačných a regeneračných opatrení v krajine.

Typ nástroja:
legislatívne

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MŽP SR, MPRV SR, MIRRI SR

Cieľová skupina:
obce a VÚC, obyvatelia krajiny

Vytvorenie medzirezortnej pracovnej skupiny v gescii UUPV SR, ktorej činnosťou bude analyzovať stav legislatívy, kompetencií a opatrení v schválených stratégiách a dotačných mechanizmoch, zistenie problémov a navrhnutie ich riešení primárne v oblasti legislatívy, prípadne aj financovania s cieľom zlepšiť vzájomnú prepojenosť a nadväznosť jednotlivých zákonných procesov.

Opatrenie

1.1.2.3

Integrovať prírode blízke riešenia pri plánovaní, navrhovaní a výstavbe sídelných štruktúr, dopravnej a technickej infraštruktúry s cieľom vytvoriť zdravšie a kvalitnejšie prostredie pre život ľudí.

Typ nástroja:
iné

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MŽP SR, MD SR, SKSI, SKA

Cieľová skupina:
spracovatelia ÚPD, projektanti, vlastníci a správcovia TI a DI, kraje, mestá a obce

Pri plánovaní a realizácii dopravnej a technickej infraštruktúry je potrebné začleniť do tímov krajinných architektov a odborníkov na krajinné plánovanie. Cieľom je zabezpečiť odborné školenia projektantov, úradníkov a samospráv v oblasti prírode blízkyh riešení a zvýšiť využitie týchto princípov už v raných fázach projektov a pri následnej realizácii dopravnej a technickej infraštruktúry a sídelných štruktúr, najmä v stavbách vo verejnom záujme tak, aby ekologická a estetická kvalita priestoru bola východiskom návrhu, nie len následnou kompenzáciou.

Opatrenie

Podporiť realizáciu adaptačných opatrení v krajine a sídlach a uprednostniť prírode blízke riešenia na ochranu krajiny pred eróziou, povodňami, zosuvmi, suchom a extrémnymi výkyvmi počasia.

1.1.2.4

Typ nástroja:
finančné

Hlavný gestor:
MŽP SR, UUPV SR,

Spolupráca:
MIRRI SR, MPRV SR, MF SR, ÚOŠS, VÚC,
obce a VÚC

Cieľová skupina:
mestá a obce, fyzické a právnické osoby

V gescii UUPV SR bude zriadená medzirezortná pracovná skupina, ktorá zabezpečí návrh finančných a daňových nástrojov na podporu realizácie adaptačných opatrení v krajine a sídlach, so zameraním na prírode blízke riešenia. Opatrenia budú implementované výlučne na základe platnej ÚPD ako súčasť verejného záujmu. Zároveň sa bude podporovať zvyšovanie vodozadržnej kapacity územia, obnova a revitalizácia krajiny, vznik biodiverzitných pásov, vytváranie inundačných území a poldrov, monitoring zosuvov a obnova degradovaných území.

Cieľ 1. 2. 1 Zabezpečiť udržateľný rozvoj sídel prostredníctvom efektívneho využívania vnútorných rezerv a zmiernenia negatívnych dopadov suburbanizácie.

Opatrenie

Vypracovať metodiku pre udržateľnú expanziu sídiel a ich vnútorný rozvoj, ktorá bude v podrobnej miere nastavovať smerné cieľové hodnoty územnoplánovacích regulatívov.

1.2.1.1

Typ nástroja:
metodické

Hlavný gestor:
UUPV SR

Cieľová skupina:
spracovatelia územných plánov, mestá, obce, VÚC, developeri

Opatrenie sa zameriava na vytvorenie metodiky, ktorá stanoví rámec smerných cieľových hodnôt územnoplánovacích regulatívov. Táto metodika by mala obsahovať presné kritériá pre hustotu zástavby, zachovanie krajinných prvkov, limity pre záber pôdy a reguláciu rozvoja územiach. Zohľadní charakter a mierku území, ich environmentálnu únosnosť, kvalitu verejných priestorov, dostupnosť infraštruktúry a rovnováhu medzi novou výstavbou a regeneráciou existujúcej zástavby. Metodika bude typologicky rozlišovať medzi rôznymi druhmi území a poskytne nástroje na hodnotenie dopadov rozvoja na infraštruktúru, životné prostredie a sociálne aspekty. Pri jej tvorbe sa budú zohľadňovať kapacitné limity jednotlivých území. Výsledná metodika bude slúžiť ako odporúčací alebo záväzný rámec pre aktualizáciu ÚPD miest a obcí v súlade s princípmi kompaktnosti, diverzity a klimatickej odolnosti.

Opatrenie

Podporiť budovanie kompaktných urbanistických štruktúr s dostupnosťou služieb, pracovných príležitostí a vybavenosti v pešej alebo cyklistickej vzdialenosti.

1.2.1.2

Typ nástroja:
procesné

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MIRRI SR (mestský rozvoj)

Cieľová skupina:
spracovatelia ÚPD, obstarávatelia (mestá, obce, VÚC), stavebníci

Cieľom opatrenia je podporiť vznik kompaktných a zmiešaných urbanistických štruktúr, v ktorých sú každodenné potreby obyvateľov (bývanie, služby, práca) dostupné v pešej alebo cyklistickej vzdialenosti prostredníctvom vypracovania metodických pokynov, ktoré určujú odporúčané hodnoty dostupnosti a rozsahu kultúrnej, sociálnej, vzdelávacej a zdravotníckej infraštruktúry pre rôzne veľkostné a funkčné typy sídiel. Opatrenie reaguje na problémy rozptýleného rozvoja, chýbajúcich centier a závislosti na automobilovej doprave.

Prioritou je zavedenie štandardov dostupnosti základných funkcií do územnoplánovacích dokumentácií s ohľadom na reálne spádové väzby, podpora lokálnych centier vybavenosti a integrácia polycentrického rozvoja do plánovacích nástrojov.

Výsledkom bude obmedzenie suburbanizácie a posilnenie udržateľného a inkluzívneho rozvoja sídel.

Opatrenie

Zaviesť systematický monitoring rozvoja zastavaného územia a výstavby s cieľom overovať dodržiavanie kapacitných limitov stanovených v územnoplánovacej dokumentácii, aktualizovať digitálny obraz krajiny a minimalizovať stavebné zásahy vo voľnej krajine.

1.2.1.3

Typ nástroja:
technické

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MŽP SR, okresné úrady, obce a mestá,
ÚGKK SR (dátová podpora),

Cieľová skupina:
obce a VÚC, developeri, odborná verejnosť, štátne inštitúcie, vlastníci pozemkov

Monitoring sa zameria na systematické sledovanie reálneho vývoja zástavby. Bude zahŕňať využitie geodát (ortofotomozaika, vybrané údaje z katastra nehnuteľností, ÚAP, ZBGIS) a digitálneho obrazu krajiny (po jeho prijatí a sprístupnení) v rámci stavebnej reformy na sledovanie zmien vo využití územia a ich porovnanie s platnou územnoplánovacou dokumentáciou (ÚPN, VÚC). Súčasťou bude pravidelné výkazníctvo miest a obcí o rozhodnutiach ovplyvňujúcich záber pôdy mimo intravilánu. Dátové výstupy bude spracovávať centrálna platforma pod gesciou UUPV SR, ktorá zabezpečí vizualizáciu, vyhodnocovanie a kontrolné mechanizmy vrátane spätnej väzby a upozornení na porušenie limitov.

Opatrenie

Podporiť revitalizáciu a opätovné využitie zanedbaných oblastí v sídlach (tzv. brownfieldov, degenerovaných území a území s ľahkou environmentálnou záťažou) prostredníctvom zavedenia dotačných mechanizmov na prípravu projektov a infraštruktúrne dobudovanie.

1.2.1.4

Typ nástroja:
finančné

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MIRRI SR, MŽP SR, SAŽP

Cieľová skupina:
mestá, obce, developeri, vlastníci brownfieldov, investori

Opatrenie sa zameriava na revitalizáciu už identifikovaných brownfieldov v nadväznosti na mapovanie MIRRI SR. Cez urbanistické a architektonické súťaže, revitalizačné plány, infraštruktúrne dobudovanie a dotácie na sanáciu ľahkých environmentálnych záťaží sa vytvoria podmienky pre zmysluplné využitie týchto areálov v súlade s princípmi kvalitnej stavebnej kultúry (Baukultur). Cieľom je pretvoriť brownfieldy na kompaktné, funkčne zmiešané a ekologicky zodpovedné mestské priestory. Predmetné opatrenie bude riešené aj v súčinnosti so Slovenskou agentúrou životného prostredia, ako rezortnou odbornou organizáciou MŽP SR, ktorá sa zaoberá mapovaním brownfieldov od roku 2012. Predmetná inštitúcia zmapovala všetky slovenské mestá, k čomu vyvinula vlastnú metódu, vytvorila databázu degradovaných území/brownfieldov zameranú na celé územie Slovenska, vyvinula vlastnú webovú aplikáciu <https://www.degradovaneuzemia.sk/login.aspx>, pričom aktívne spolupracuje so všetkými mestskými samosprávami, vyvinula nástroj na nahlasovanie brownfieldov a vypracovala metodické materiály.

Opatrenie

Analyzovať vhodnosť legislatívnej úpravy pravidiel pre spoluprácu medzi orgánmi územného plánovania a stavebníkmi (alebo vlastníkmi verejnej infraštruktúry) formou plánovacích zmlúv, ktorých obsahom bude definovanie povinností zmluvných strán, smerujúcich k naplneniu cieľov územného plánovania, ako aj pravidiel pri preskúvaní zmlúv.

1.2.1.5.

Typ nástroja:
legislatívne

Hlavný gestor:
UUPV SR, MD SR

Spolupráca:
MV SR, obce a VÚC, odborná verejnosť

Cieľová skupina:
obce a VÚC, súkromní vlastníci a developeri, obyvatelia

Opatrenie je zamerané na analýzu rozsahu a opodstatnenosti úpravy legislatívneho rámca pre plánovacie zmluvy ako formu spolupráce medzi obcami a VÚC a stavebníkmi či vlastníkmi infraštruktúry. Zmluvy podporia zosúladenie rozvojových zámerov s verejnými cieľmi územného plánovania. Súčasťou bude aj metodická podpora a vzorové zmluvy, ktoré pomôžu zabezpečiť jednotné a efektívne využitie tohto nástroja v praxi.

Cieľ 1. 2. 2 Zvýšiť životaschopnosť, ekonomickú konkurencieschopnosť a atraktivitu sídel mimo hlavných rozvojových osí.

Opatrenie

Posilniť spoluprácu malých sídel a mikroregiónov prostredníctvom koordinovaného územného plánovania, infraštruktúrneho rozvoja a podpory kultúrno-komunitných projektov.

1.2.2.1

Typ nástroja:
inštitucionálne

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MPRV SR, MIRRI SR, VÚC

Cieľová skupina:
mestá a obce, mikroregióny (združenia obcí)

Opatrenie zjednocuje a systematizuje podporu malých a stredne veľkých sídel vytvorením rámca pre koordinované plánovanie a realizáciu verejných investícií v previazaných oblastiach:

(1) Územné plánovanie – zavedenie mechanizmov zosúladovania územných a investičných zámerov na úrovni mikroregiónov a zdieľania priestorových údajov;

(2) Infraštruktúra a mobilita – metodická podpora plánovania mobility so zreteľom na konektivitu a ekologickú kvalitu prostredia (cyklotrasy, verejné priestory, zelená infraštruktúra);

(3) Kultúrno-komunitné vybavenie – vypracovanie návrhových štandardov a metodík pre komunitné a kultúrne centrá s kvalitnou architektúrou, podporujúcich miestnu identitu a participáciu obyvateľov.

Opatrenie smeruje k tomu, aby malé sídla a mikroregióny získali nástroje, dáta, expertízu a personálne kapacity na spoluprácu, koordinované strategické rozhodovanie a realizáciu verejných projektov s vysokou pridanou hodnotou pre kvalitu života obyvateľov.

Cieľ 1. 3. 1 Podporiť implementáciu a monitorovať efektívnosť mitigačných a adaptačných opatrení na zmenu klímy v sídlach.

Opatrenie

Zabezpečiť efektívnu integráciu zelenej infraštruktúry v územnom plánovaní a výstavbe s cieľom zvýšiť krajinno-architektonickú kvalitu a odolnosť výstavby a znížiť jej negatívne dôsledky na prírodu a krajinu.

1.3.1.1

Typ nástroja:
technické

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MŽP SR, MIRRI SR

Cieľová skupina:
mestá, obce, VÚC

Opatrenie sa zameriava na systematické zapojenie zelenej infraštruktúry do územného plánovania a výstavby ako štandardnej súčasti nových projektov. Opatrenie podporuje proaktívne začleňovanie krajinárskych a prírode blízkych riešení už v raných fázach navrhovania – napr. zachovanie biodiverzitných koridorov, adaptívne využívanie zrážkovej vody, regeneratívny dizajn či integráciu modro-zelenej infraštruktúry. Cieľom je znížiť environmentálne dôsledky výstavby, zvýšiť kvalitu a odolnosť urbanistických riešení a zosúladiť technickú, dopravnú a prírodnú infraštruktúru sídel. Opatrenie sa premietne do územných plánov, povoľovacích procesov a verejných investícií.

Ciel' 1.3.2 Vytvoriť legislatívny a finančný rámec pre ciele riešenie negatívneho stavu segregovaných lokalít, predchádzať vzniku nových a vytvárať dôstojné podmienky pre život všetkých sociálnych skupín v mestskom aj vidieckom prostredí.

Opatrenie

Integrovať nástroje územného plánovania a regionálneho rozvoja do riešení na odstránenie segregácie.

1.3.2.1

Typ nástroja:
legislatívne

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
obce a VÚC, ÚSVRK

Cieľová skupina:
mestá, obce, VÚC

Vytvorenie súboru nástrojov na prepájanie územného plánovania s politikami miestneho rozvoja tak, aby aktívne riešili segregáciu a zabraňovali vzniku segregovaných lokalít s dôrazom na integráciu marginalizovaných komunit.

Opatrenie

Vypracovať metodické pokyny pre spracovateľov ÚPD ako prostredníctvom nástrojov územného plánovania efektívne prispieť k odstráneniu segregácie, prevencii vzniku vylúčených lokalít a integrácii marginalizovaných skupín.

1.3.2.2

Typ nástroja:
metodické

Hlavný gestor:
UUPV SR, ÚSVRK

Cieľová skupina:
spracovatelia ÚPD

Tvorba jasných metodických pokynov, ktoré určia nástroje a opatrenia ÚPD na predchádzanie vzniku segregovaných oblastí a metódy územno-plánovacích riešení s cieľom integrácie a začleňovania marginalizovaných lokalít.

Opatrenie

Skvalitniť kapacity obcí a VÚC v oblasti inkluzívneho územného plánovania.

1.3.2.3

Typ nástroja:
vzdelávací/osvetový

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
ÚSVRK, MPSVR SR, MIRRI SR, akademický sektor

Cieľová skupina:
zamestnanci obcí a VÚC

Organizácia školení, workshopov a kurzov pre pracovníkov obcí a VÚC, aby získali vedomosti a zručnosti v oblasti inkluzívneho územného plánovania.

Opatrenie

Vytvoriť manuál mediácie a participácie pre obce s marginalizovanými komunitami.

1.3.2.4

Typ nástroja:
metodickéHlavný gestor:
UUPV SR, ÚSVRKSpolupráca:
ÚSVROSCieľová skupina:
obce a VÚC, facilitátori a mediátori participatívnych procesov

Opatrenie sa zameriava na vypracovanie manuálu pre samosprávy s praktickými metódami zapájania segregovaných komunit a majoritnej verejnosti do plánovania. Manuál bude obsahovať návody na organizovanie verejných zhromaždení, participatívnych diskusií, techniky mediácie a odporúčania na vytváranie dlhodobých foriem participácie a komunikácie.

Opatrenie

Vytvoriť systém finančnej podpory komplexnej revitalizácie verejných priestorov a zlepšovania dostupnosti technickej infraštruktúry v marginalizovaných rómskych komunitách.

1.3.2.5

Typ nástroja:
finančné / investičnéHlavný gestor:
ÚSVRKSpolupráca:
MIRRI SR, UUPV SRCieľová skupina:
mestá, obce, VÚC

Navrhnutie finančného mechanizmu, špecifického pre mestá a vidiek, na financovanie komplexného programu postupnej revitalizácie subštandardných osídlení.

Cieľ 2.1.1 Zaviesť systémové opatrenia na podporu kvalitnej architektúry, ktorá reflektuje fyzické aj psychologické potreby používateľov a zachováva a zveľaduje kultúrne a prírodné hodnoty prostredia.

Opatrenie

Pri návrhu a realizácii stavieb klásť zvýšený dôraz na dlhodobú kvalitu výstavby, ktorá reflektuje funkčnú rozmanitosť, adaptačnú kapacitu a harmonické priestorové vzťahy v území.

2.1.1.1

Typ nástroja:
procesné

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
SKA, SKSI, akademický sektor

Cieľová skupina:
stavebné úrady, architekti a inžinieri, investori, developeri, obce a VÚC, verejnosť

Cieľom opatrenia je navrhnuť vhodnú metódu hodnotenia architektonickej kvality stavieb v podmienkach Slovenskej republiky. Metóda má byť navrhnutá tak, aby zohľadňovala aspekty ako funkčná rozmanitosť, adaptačná kapacita a harmonické priestorové vzťahy. Opatrenie má primárne overovací charakter – jeho úlohou je preskúmať, ktoré z potenciálnych nástrojov sú najvhodnejšie a najefektívnejšie pre systematické zvyšovanie kvality výstavby v slovenskom prostredí.

Opatrenie

Zahrnúť parameter kvality a odolnosti do verejných politík, verejného obstarávania a rozvojových projektov prostredníctvom príslušných metodických usmernení.

2.1.1.2

Typ nástroja:
metodické

Hlavný gestor:
ÚVO

Spolupráca:
UUPV SR, SKA, SKSI, PÚ SR,

Cieľová skupina:
verejní obstarávatelia, projektanti, verejnosť

Opatrenie zahŕňa vypracovanie a implementáciu metodických usmernení, ktoré definujú kvalitatívne a odolnostné kritériá pre architektonické projekty vo verejnom sektore, kritériá budú ďalej vyhodnocované odborníkmi. Tieto usmernenia budú založené na princípoch vysokokvalitnej Baukultur.

Opatrenie

Zvýšiť kvalitu výstavby v rurálnych oblastiach vytvorením systému vzdelávania pre obce a VÚC, projektantov a stavebníkov zameraného na udržateľný rozvoj, zachovanie identity vidieckych sídiel a tvorbu architektúry rešpektujúcej miestne kultúrne a prírodné hodnoty.

2.1.1.3

Typ nástroja:
vzdelávací/osvetový

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MIRRI SR, obce a VÚC, SKA

Cieľová skupina:
mestá, obce, VÚC, projektanti

Vytvoriť školiaci program a materiály pre obce a VÚC, ktoré budú predchádzať tvorbe lokálnych metodík a stratégií kvalitnej a citlivej výstavby v rurálnych oblastiach. Školenia budú zamerané na zohľadnenie regionálnych špecifik, zachovanie charakteru vidieckych sídiel a integrovanie princípov kultúrnej krajiny do plánovania a rozvoja území.

Cieľ 2.1.2 Priorizovať regeneráciu, predlžovanie životnosti a opätovné využívanie existujúceho stavebného fondu pred búraním a novou výstavbou.

Opatrenie

Analyzovať možnosti legislatívnych a finančných nástrojov na podporu uprednostnenia rekonštrukcie a adaptácie starších existujúcich budov pred novou výstavbou, vrátane zjednodušenia procesov pri zmene funkčného využitia.

2.1.2.1

Typ nástroja:
finančné opatrenia a podpora

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MF SR, MD SR, bankový sektor

Cieľová skupina:
stavebníci a majitelia budov - verejný aj súkromný sektor

Opatrenie sa zameriava na analýzu finančných a iných nástrojov, ktoré smerujú k uprednostneniu obnovy starších budov pred výstavbou nových.

Opatrenie

Analyzovať a aktualizovať normy a technické predpisy (svetlotechnika, statická doprava, požiarne a hygienické predpisy) a identifikovať bariéry pre adaptáciu budov bez neúmer- ných nákladov pri zachovaní požiadaviek na zdravé a bezpečné prostredie.

2.1.2.2

Typ nástroja:
legislatívne, technické
a odborné štandardy

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
ÚNMS SR, dotknuté rezorty

Cieľová skupina:
stavebníci a majitelia budov - verejný aj súkromný sektor, projektanti

Preskúmanie a aktualizácia technických predpisov (normy pre osvetlenie, statickú dopravu, hygienu a protipožiar- nu ochranu) s cieľom odstrániť bariéry pri rekonštrukciách a adaptáciách budov a tvorbe kompaktných sídiel.

Ciel' 2. 1. 3 Zvýšiť kvalitu výstavby a obnovy budov s dôrazom na ich životný cyklus, energetickú efektivnosť, redukciu emisií skleníkových plynov.

Opatrenie

2.1.3.1

Pri návrhu budov brať do úvahy spôsob ukončenia životného cyklu z hľadiska druhotného využitia použitých materiálov a stavebných prvkov. Analyzovať a navrhnuť systém obehového hospodárstva v stavebníctve na štátnej úrovni. Nové budovy navrhovať s ohľadom na možnú budúcu zmenu využitia.

Typ nástroja:
metodické

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MD SR, MŽP, SKA, SKSI, MH SR

Cieľová skupina:
projektanti, verejní obstarávatelia a správcovia budov, obce, mestá

Opatrenie je spojené s jednotným rámcom pre navrhovanie a obnovu verejných budov, ktorý spája: LCA (hodnotenie životného cyklu) na posúdenie dopadov stavieb na životné prostredie vrátane CO2 emisií, podporu vzdelávania projektantov a obstarávateľov v oblasti LCA a navrhovania budov s ohľadom na ich budúcu adaptabilitu a zmenu funkčného využitia. Analyzovať a navrhnuť možnosti legislatívnych opatrení za účelom zvýhodnenia využívania ekologických materiálov pri výstavbe a obnove budov.

Ciel' 2. 2. 1 Zlepšiť dostupnosť, prístupnosť a prepojenosť verejných priestorov s dôrazom na ich estetiku, odolnosť, funkčnosť a bezpečnosť.

Opatrenie

2.2.1.1

Vypracovať lokálne manuály pre navrhovanie, adaptáciu a správu verejných priestorov a verejných budov, ktorá zabezpečí ich všeobecnú prístupnosť, estetickú kvalitu, klimatickú odolnosť a dlhodobú udržateľnosť.

Typ nástroja:
metodické

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MŽP SR, MIRRI SR, obce a VÚC, SKA, SKSI, MV SR

Cieľová skupina:
mestá, obce, projektanti, verejní správcovia verejných priestranstiev

Opatrenie sa zameriava na vytvorenie praktickej metodiky pre samosprávy a projektantov, ktorá samosprávam pomôže pri zadávaní projektov:

- určí štandardy všeobecnej prístupnosti, bezbariérovosti a estetickej kvality,
- integruje adaptačné a mitigačné opatrenia voči zmene klímy (krajínarske riešenia, poloprírodné prvky, vodozadržné prvky, tieňenie, biodiverzita, prírode blízke materiály),
- stanoví princípy jednotného dizajnu drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, odpadové stojiská) na podporu identity miest a obcí a minimalizáciu vizuálneho smogu,
- odporučí manažment a údržbu verejných priestorov počas ich životného cyklu.

Cieľ 2.2.2 Kultivovať verejné priestory prostredníctvom vizuálneho umenia, umeleckých intervencií a kultúrnych projektov.

Opatrenie

Vypracovať metodiku hodnotenia spoločenského a ekonomického prínosu umeleckých a kultúrnych intervencií vo verejných stavebných projektoch.

2.2.2.1

Typ nástroja:
metodické

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MF SR (ÚHP), MIRRI SR, MK SR,
akademická sféra,

Cieľová skupina:
verejní obstarávatelia, odborní hodnotitelia, zástupcovia obcí a VÚC a štátnej správy

Cieľom opatrenia je vypracovať multidisciplinárnu metodiku, ktorá umožní vyhodnotiť prínos vizuálneho a výtvarného umenia a kultúrnych intervencií integrovaných do verejných stavieb z hľadiska kvality prostredia, estetiky, kultúrnej identity a multiplikačných socio-ekonomických dopadov (napr. zvýšenie atraktivity miesta, podpora lokálnej ekonomiky).

Dnes existuje množstvo metodík, ktoré sa venujú kvantifikácii ekonomického prínosu kultúry do verejných rozpočtov, je teda vhodné pokúsiť sa vytvoriť podobnú metodiku pre oblasť architektúry, ktorá s umením a kultúrou vyslovene pracuje.

Metodika bude vychádzať z 8 kritérií vysokokvalitnej Baukultur podľa Davoského kvalitatívneho rámca a bude reflektovať prístupy ako sú známe z kultúrnych a kreatívnych priemyslov (KKP). Prínos umenia bude kvantifikovaný pomocou kvalitatívno-quantitatívneho rámca vrátane indikátorov hodnoty miesta, miery verejnej angažovanosti, udržateľnosti a estetickej kvality.

Opatrenie

Vytvoriť systém ochrany, dokumentácie a reštaurovania existujúcich umeleckých diel vo verejnom priestore.

2.2.2.2

Typ nástroja:
technické

Hlavný gestor:
MK SR

Spolupráca:
MIRRI SR, PÚ SR, obce a VÚC, akademická
sféra, Komora reštaurátorov, UUPV SR

Cieľová skupina:
mestá, obce, VÚC, vlastníci umeleckých diel vo verejnom priestore

Cieľom opatrenia je zachovať a chrániť umelecké diela vo verejnom priestore.

Opatrenie zahŕňa:

- Zmapovanie a dokumentáciu existujúcich diel.
- Systematická starostlivosť o umelecké diela.
- Reštaurátorské zásahy a konzerváciu poškodených alebo degradovaných diel.
- Preventívnu ochranu diel pred vandalizmom a nepriaznivými vplyvmi prostredia.
- Popularizáciu verejného umenia prostredníctvom edukácie a digitálnej prezentácie.

Mechanizmus implementácie:

- Vytvorenie centrálnej databázy verejných umeleckých diel s informáciami o ich stave a histórii. Identifikácia diel v kritickom stave a spracovanie reštaurátorských plánov.
- Zabezpečenie systematickej údržby a preventívnej ochrany umeleckých diel. Zvýšenie povedomia verejnosti prostredníctvom výstav, prednášok a digitálnych prezentácií.

Opatrenie

Zveľadiť verejné priestranstvá aj prostredníctvom diel úžitkového umenia, inovatívnych dizajnerských produktov, umeleckých inštalácií a multižánrových umeleckých projektov, do ktorých sa aktívne zapája verejnosť.

2.2.2.3

Typ nástroja:
finančné / investičné

Hlavný gestor:
MK SR

Spolupráca:
MIRRI SR, UUPV SR, ÚVO, Slovenské centrum dizajnu, akademická sféra,

---

Cieľová skupina:
mestá, obce, VÚC

Opatrenie podporuje estetickú a funkčnú hodnotu verejných priestranstiev použitím kvalitných dizajnerských prvkov mestského mobiliáru, autorských foriem úžitkového umenia a interaktívnych umeleckých projektov.

Kľúčové body:

- Zapojenie dizajnu a umenia do verejného priestoru, možnosť aplikácie kvalitatívnych parametrov v procesoch verejného obstarávania.
- Podpora dočasných umeleckých inštalácií a multižánrových projektov.
- Aktívna účasť verejnosti, napríklad formou komunitných umeleckých projektov, workshopov alebo participatívnych súťaží.

Mechanizmus implementácie:

- Vytvorenie grantových schém na podporu dizajnerských a umeleckých projektov.
- Vyhlásenie pravidelných umeleckých a dizajnerských súťaží pre verejné priestory.
- Koordinácia s mestskými samosprávami na výbere lokalít pre inštalácie. Organizácia festivalov a verejných podujatí, ktoré popularizujú úžitkové umenie a dizajn.
- Zapojenie verejnosti cez participatívne hlasovania a workshopy.

Cieľ 2.3.1   Zvýšiť architektonickú kvalitu a flexibilitu dostupného bývania.

Opatrenie

Vypracovať hodnotiacu maticu kritérií Nového európskeho Bauhausu pre projekty financované z Európskych štrukturálnych a investičných fondov, ktorá umožní ich transparentnú implementáciu pri verejnom obstarávaní a pri hodnotení týchto projektov.

2.3.1.1

Typ nástroja:
procesné

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
SKA

Cieľová skupina:
štátne agentúry, developeri, architekti, projektanti, obce a VÚC

Cieľom opatrenia je vypracovať hodnotiacu maticu na preukázanie zohľadnenia kritérií Nového európskeho Bauhausu v projektoch podporovaných z verejných zdrojov s cieľom zabezpečiť čo najvyššiu kvalitu života obyvateľov. Implementácia estetických, funkčných a komunitne orientovaných riešení, podpora udržateľnosti a environmentálnej zodpovednosti projektov vrátane využívania ekologických materiálov, znižovanie uhlíkovej stopy a zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, ako aj zohľadnenie kultúrnej a miestnej identity v návrhoch bude predpokladom k naplneniu požiadaviek, ktoré budú kladené na programy a výzvy.

Cieľ 2.3.2 Zaviesť podporné opatrenia na odstránenie subštandardných a neadekvátnych podmienok bývania najmä v segregovaných komunitách.

Opatrenie

Revitalizovať obytné prostredie v znevýhodnených a vylúčených lokalitách s dôrazom na architektonickú kvalitu a verejný priestor.

2.3.2.1

Typ nástroja:
finančné / investičné

Hlavný gestor:
UUPV SR, ÚSVRK SR

Spolupráca:
MIRRI SR, MF SR, MPSVR SR

Cieľová skupina:
obce a VÚC s MRK, poskytovatelia komunálnych a sociálnych služieb

---

Opatrenie podporuje revitalizáciu a komplexnú obnovu existujúcich znevýhodnených a vylúčených lokalít. Zameriava sa na zlepšenie infraštruktúry, hygienických štandardov a verejných priestorov so silným dôrazom na architektonickú kvalitu, dôstojnosť prostredia a participáciu obyvateľov. Cieľom je vytvoriť metodický a finančný rámec, ktorý umožní kvalitnú fyzickú transformáciu zanedbaných komunit v súlade s hodnotami Nového európskeho Bauhausu (NEB).

Opatrenie

Riešiť neadekvátne bytové podmienky marginalizovaných komunit prostredníctvom architektonicky kvalitných a integrovaných projektov nového bývania.

2.3.2.2

Typ nástroja:
finančné / investičné

Hlavný gestor:
ÚSVRK SR

Spolupráca:
MPSVR SR

Cieľová skupina:
obce a VÚC s MRK

Opatrenie podporuje vznik pilotných projektov v oblasti bývania pre marginalizované komunity, ktoré prepájajú dostupné bývanie s komunitnými službami, vzdelávaním a zamestnanosťou.

Cieľom je vytvárať architektonicky kvalitné, urbanisticky začlenené a funkčne pestré prostredia, ktoré prispievajú k sociálnej integrácii a destigmatizácii lokalít. Dopĺňovanie funkcií má zabrániť vzniku monofunkčných obytných zón a posilniť prepojenie s okolím.

Projekty budú vznikať v spolupráci s komunitou a odborníkmi formou architektonických súťaží, participatívneho plánovania alebo multidisciplinárnych tímov a budú napĺňať hodnoty Nového európskeho Bauhausu (NEB) – estetiku, udržateľnosť a inkluzívnosť.

Ciel' 2. 3. 3 Identifikovať a adresovať výzvy spojené so starnutím a technickou opotrebovanosťou domov a bytov, najmä panelových sídlisk.

Opatrenie

Pripraviť príručky a metodické materiály zamerané na komplexné riešenie výziev panelových sídlisk vrátane opotrebovanej infraštruktúry, degradácie verejných priestorov a monofunkčnosti bývania.

2.3.3.1

Typ nástroja:
Metodické

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MD SR, MH SR, SKA, SKSI, obce a VÚC (majitelia pozemkov) a prevádzkovatelia infraštruktúry

---

Cieľová skupina:
obce a VÚC, vlastníci a spoločenstvá vlastníkov bytových domov

---

Identifikácia najväčších problémov a výziev komplexnej obnovy panelových sídlisk a spracovanie metodických materiálov a príručiek pre samosprávy, vlastníkov a spoločenstvá vlastníkov bytov, ktoré budú zahŕňať možnosti obnovy domov a bytov, modernizácie infraštruktúry, adaptačných opatrení a celkové zvyšovanie kvality obytného prostredia. Materiály budú obsahovať aj základné informácie o procesoch a možnostiach financovania.

Ciel' 2. 4. 1 Zvyšovať efektívnosť systému ochrany, financovania a využívania architektonického kultúrneho dedičstva.

Opatrenie

Podporiť systém ochrany architektonického kultúrneho dedičstva prostredníctvom koordinácie medzi štátnymi, regionálnymi a miestnymi inštitúciami a zabezpečením systémovej finančnej podpory.

2.4.1.1

Typ nástroja:
procesné

Hlavný gestor:
MK SR

Spolupráca:
Pamiatkový úrad SR, UUPV SR, VÚC, obce

Cieľová skupina:
obce a VÚC, vlastníci pamiatok, odborná verejnosť

Cieľom je posilniť ochranu architektonického kultúrneho dedičstva zavedením účinného viacúrovňového koordinačného rámca medzi štátom, regiónmi a obcami a zároveň vytvoriť stabilný systém financovania. Koordinácia bude založená na štandardizovaných procesoch a digitálnej podpore. Súčasťou bude aj systematická podpora odborných kapacít a zavedenie metodickej a technickej asistencie pre obce a VÚC.

Opatrenie

Vybudovať mechanizmy na metodickú podporu majiteľov pamiatok prostredníctvom príručiek a poradenstva, ktoré im pomôžu sa orientovať v procese obnovy pamiatkovo chránených objektov.

2.4.1.2

Typ nástroja:
metodické

Hlavný gestor:
MK SR

Spolupráca:
PÚ SR, UUPV SR

Cieľová skupina:
obce a VÚC, vlastníci pamiatok, odborná verejnosť

Nosné komponenty opatrenia:

- 1) Revízia, aktualizácia a digitálna prístupnosť metodík a návodov na obnovu podľa typológie pamiatok.
- 2) Zriadenie jednotného online portálu s interaktívnym vyhľadávaním tém, formulárov, možností financovania a prípadových štúdií.
- 3) Vytvorenie siete regionálnych konzultačných bodov (v rámci Pamiatkových úradov, KOČR alebo MAS)
- 4) Pravidelné školenia a webináre pre vlastníkov pamiatok a projektantov.

Opatrenie

Podporiť vzdelávanie v tradičných remeslách a odbornú prípravu pre prácu s historickými materiálmi a technológiami.

2.4.1.3

Typ nástroja:
vzdelávacie/ osvetové

Hlavný gestor:
MŠVVM SR

Spolupráca:
PÚ SR, MPSVR SR, VÚC (SOŠ), MH SR, ZSPS

Cieľová skupina:
študenti, odborníci, remeselníci

Zavedenie alebo posilnenie špecializovaných študijných odborov, modulov a kurzov (napr. práca s vápennými omietkami, historickým murivom, drevenými konštrukciami), vrátane praktických výcvikov v teréne. Rozvoj školských dielní, prax vo verejných projektoch a spolupráca s pamiatkovými úradmi.

Opatrenie

Podporiť vznik a rozvoj sociálnych podnikov, remeselných dielní a miestnych iniciatív, ktoré využívajú tradičné stavebné technológie pri obnove kultúrneho dedičstva a zároveň vytvárajú pracovné miesta a podporujú miestnu ekonomiku.

2.4.1.4

Typ nástroja:
finančný

Hlavný gestor:
MPSVR SR

Spolupráca:
PÚ SR, MH SR, ZSPS, MF SR

Cieľová skupina:
sociálne podniky, komunitné dielne, remeselníci, znevýhodnené skupiny

---

Vytvorenie finančného podporného rámca pre vznik a rast sociálnych a komunitných podnikov, ktoré obnovujú budovy pomocou tradičných remesiel. Opatrenie prepája zachovanie dedičstva so zamestnanosťou, inklúziou a miestnym rozvojom. Zahŕňa mentoring, mikropôžičky a prioritu vo verejných zákazkách.

Opatrenie

Podporiť vzdelávanie v tradičných remeslách a odbornú prípravu pre prácu s historickými stavebnými materiálmi a technológiami na stredných a vysokých školách.

2.4.1.5

Typ nástroja:
technický

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
Pamiatkový úrad SR, MK SR, MCRaŠ SR, SAŽP

Cieľová skupina:
mestá, obce, VÚC, verejnosť, územní plánovači, architekti, krajinní architekti, aktéri v oblasti cestovného ruchu (napr. OOCR/KOCR)

Výstupom bude súbor máp charakteristických typov kultúrnej krajiny, historických štruktúr a vzorov využívania krajiny doplnený o manuál pre obce a VÚC a plánovačov. Ten bude obsahovať zásady šetrného rozvoja cestovného ruchu v súlade s krajinnohistorickými hodnotami a odporúčania pre územné plánovanie, manažment lokality a ďalšieho rozvoja ochrany pamiatok.

Nosné komponenty opatrenia:

- 1) Výskum, mapovanie a kategorizácia typických foriem kultúrnej krajiny (napr. vinohrady, lazníctvo, technická krajina, sakrálna krajina).
- 2) Identifikácia historických krajinných štruktúr (medze, terasy, agrárne celky, vodné stavby) a ich interpretácia.
- 3) Tvorba interaktívneho GIS portálu s tematickými vrstvami kultúrnej krajiny., Príprava metodického manuálu a katalógu príkladov dobrej praxe zo SR a zahraničia.
- 5) Školenia a workshopy pre územných plánovačov, OOCR/KOCR a obce.

Cieľ 2.4.2 Zlepšiť podmienky pre adaptáciu historických budov na súčasné funkčné potreby zahŕňajúc industriálnu architektúru a modernú architektúru druhej polovice 20. storočia.

Opatrenie

Revitalizovať a adaptovať nevyužívané historické a industriálne objekty na nové účely s ohľadom na vhodný funkčný mix bývania, vybavenosti, kultúrnych a pracovných príležitostí.

2.4.2.1

Typ nástroja:
technický

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MIRRI SR, MK SR, Pamiatkový úrad SR

Cieľová skupina:
obce a VÚC, vlastníci pamiatok, developeri

Opatrenie sa zameriava na fyzickú obnovu a adaptáciu historických a industriálnych objektov, ktoré stratili svoju pôvodnú funkciu, s cieľom oživiť ich využívanie a integrovať ich do komunitného a verejného života. Identifikácia a odstránenie technických a procesných bariér a analýza finančných, legislatívnych a procesných nástrojov na podporu ich obnovy – vrátane zapojenia súkromného sektora, schém PPP projektov, výziev z eurofondov a pod.

Cieľ 3.1.1 Zabezpečiť strategické riadenie a rozvoj architektonickej kvality prostredníctvom koordinácie a podpory odborných kapacít vo verejnej správe.

Opatrenie

Koordinovať architektonickú politiku na úrovni štátu a monitorovať jej následnú implementáciu.

3.1.1.1

Typ nástroja:
organizačné

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
dotknuté subjekty verejnej správy

Cieľová skupina:
dotknuté subjekty verejnej správy

Cieľom opatrenia je pilotne otestovať nastavenie centrálného riadenia architektonickej politiky Slovenskej republiky prostredníctvom vytvorenia riadiacej jednotky (napr. v rámci Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR). Táto jednotka má slúžiť ako testovacia platforma na overenie funkčnosti koordinácie kľúčových aktérov, mechanizmov monitorovania plnenia opatrení, podpory vzdelávania, vytvárania platforiem pre zdieľanie skúseností a efektívneho delegovania úloh. Opatrenie tiež umožní preskúmať, aké formy zapojenia Slovenska do medzinárodných diskusií a sietí sú najvhodnejšie a prínosné pre prax.

Opatrenie je kľúčové pre systematické, koordinované, udržateľné a kontinuálne presadzovanie kvalitnej architektúry a verejného priestoru na národnej úrovni, čím sa zabezpečí jednotné smerovanie a synergia medzi regionálnymi a miestnymi aktérmi.

Opatrenie

Systémovo zakotviť aktívnu účasť mestských a krajských architektov a poradných orgánov v procesoch územného plánovania, výstavby a verejného obstarávania.

3.1.1.2

Typ nástroja:
legislatívne

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MV SR, MIRRI SR, obce a VÚC

Cieľová skupina:
obce a VÚC, štátna správa

Cieľom opatrenia je analyzovať a pilotne otestovať rôzne prístupy k inštitucionalizácii a podpore mestských a krajských architektov v slovenských samosprávach. Testovanie sa zameria na možnosti legislatívneho ukotvenia ich postavenia, overenie efektívnych modelov financovania, zapojenie do vedenia samospráv a vytváranie útvarov tam, kde chýbajú. Súčasťou testovania bude aj hodnotenie foriem metodologickej podpory, vzdelávania a prepájania s odbornou verejnosťou za účelom posilnenia ich odborného a spoločenského postavenia

Ciel' 3.1.2 Posilniť význam participatívnych procesov pri rozhodovaní samospráv o územnom plánovaní a výstavbe.

Opatrenie

Zvýšiť využívanie participatívnych procesov pri rozhodovaní obcí a VÚC o územnom plánovaní a výstavbe.

3.1.2.1

Typ nástroja:
procesný

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
obce a VÚC, Úrad splnomocnenca pre
rozvoj občianskej spoločnosti

Cieľová skupina:
mestá, obce, VÚC, štátna správa

Zaviest' diferencovaný participatívny rámec pre projekty územného plánovania a výstavby v pôsobnosti samospráv, ktorého cieľom je rozvinúť a otestovať nové formy zapojenia verejnosti popri štandardných verejných konzultáciách. Navrhované opatrenie doplní existujúce mechanizmy prerokovania a pripomienkovania zámerov o komunitne orientované a inkluzívne procesy, ktoré reflektujú odporúčania EÚ na zlepšenie transparentnosti a otvorenosti plánovacích procesov. Posilní sa tým miera verejnej angažovanosti, zvýši sa akceptácia zámerov zo strany obyvateľov a prispeje sa ku kvalitnejšiemu a dlhodobo udržateľnému rozhodovaniu. Možnosť podmieniť čerpanie investičných prostriedkov z verejných zdrojov existenciou participatívneho rámca v samospráve.

Opatrenie

Vytvoriť systém podpory pre participatívne oddelenia na úrovni samospráv a posilniť vzdelávanie pracovníkov verejnej správy v oblasti efektívneho využívania participatívnych procesov.

3.1.2.2

Typ nástroja:
finančné / investičné

Hlavný gestor:
ÚSVROS

Spolupráca:
MF SR, UUPV SR, MV SR

Cieľová skupina:
mestá, obce, VÚC

Vytvoriť národný systém podpory pre zriaďovanie participatívnych oddelení na úrovni samospráv a vzdelávanie pracovníkov verejnej správy v participatívnych metódach.

Cieľ 3.1.3 Podporiť širšie využívanie súťaží návrhov pri príprave stavieb financovaných z verejných zdrojov a zabezpečiť ich efektívnu realizáciu prostredníctvom legislatívnych, metodických a finančných opatrení.

Opatrenie

Identifikovať a odstrániť zákonné a metodické bariéry, ktoré bránia vyhlasovaniu architektonických, urbanistických a krajinárskych súťaží.

3.1.3.1

Typ nástroja:
legislatívne

Hlavný gestor:
ÚVO

Spolupráca:
UUPV SR, MIRRI SR, SKA

Cieľová skupina:
štátna správa, obce a VÚC, projektanti, verejní obstarávatelia

---

Opatrenie pozostáva z dvoch prepojených častí:

1. Revízia obstarávacej legislatívy s cieľom odstrániť nejasnosti a prekážky brániace vyhlasovaniu architektonických, urbanistických a krajinárskych súťaží.
2. Zaradenie výdavkov na organizáciu súťaží návrhov a odborné hodnotenie kvality a estetiky projektov medzi oprávnené náklady v rámci všetkých relevantných eurofondových programov. Vytvorí sa metodické usmernenia pre vykazovanie týchto nákladov a príklady dobrej praxe pre verejných obstarávateľov.

Opatrenie

Analyzovanie možnosti, ako vyčleniť prostriedky zo štrukturálnych a rozvojových fondov na výzvy na usporiadanie súťaží návrhov, ktoré umožnia efektívne spracovanie a realizáciu kvalitných návrhov.

3.1.3.2

Typ nástroja:
finančné

Hlavný gestor:
UUPV SE

Spolupráca:
MIRRI SR, SKA, UVO

Cieľová skupina:
štátna správa, obce a VÚC, verejní obstarávatelia, architekti, projektanti

---

Cieľom opatrenia je analyzovanie možnosti, ktorými by sa nastavili prostriedky na to, aby výsledok súťaže návrhov bol oprávneným spôsobom výberu dodávateľa projektovej dokumentácie. Zároveň by sa malo umožniť samosprávam a verejným obstarávateľom organizovať súťaže už v prípravnej fáze projektov, bez nutnosti predfinancovania z vlastných zdrojov.

Súčasťou opatrenia je analyzovať možnosti na:

- 1) Vyčlenenie samostatného oprávneného výdavku na architektonickú súťaž v rámci projektových výziev,
- 2) Vytvorenie metodických usmernení a príkladov dobrej praxe, ako súťaž efektívne zahrnúť do projektového cyklu.

Ciel' 3. 2. 1 Podporovať a rozvíjať výchovu a vzdelávanie v oblasti architektúry, urbanizmu, územného plánovania, krajinej architektúry, ochrany kultúrneho dedičstva a kvality prostredia na všetkých stupňoch škôl.

Opatrenie

3.2.1.1

Vhodným spôsobom začleniť vzdelávanie o architektúre, urbanizme, územnom plánovaní, krajinej architektúre a ochrane kultúrneho dedičstva do osnov základných a stredných škôl napr. v rámci matematiky, dejepisu, výtvarnej výchovy, občianskej náuky, estetiky a pod.

Typ nástroja:
vzdelávacie/ osvetové

Hlavný gestor:
MŠVVM SR

Spolupráca:
akademická sféra, VÚC

Cieľová skupina:
žiaci ZŠ, SŠ, učitelia

Vzdelávacie obsahy budú integrované do predmetov ako:

- Matematika (priestorová geometria, proporcie v architektúre),
- Dejepis (historické štýly, vývoj urbanizmu, pamiatková ochrana),
- Výtvarná výchova (architektonická kompozícia, dizajn),
- Občianska náuka (práva a povinnosti občanov vo verejnom priestore),
- Estetika (krása a funkcia v architektúre).

Opatrenie

3.2.1.2

Analyzovať a dlhodobu monitorovať počet uchádzačov, študentov a absolventov študijných odborov architektúra, urbanizmus a príbuzných disciplín a sledovať ich uplatnenie v projekčnej praxi a vo verejnej správe s cieľom identifikovať bariéry a navrhnúť motivačné opatrenia a nástroje na udržanie odborníkov v sektore a v krajine.

Typ nástroja:
organizačné

Hlavný gestor:
MŠVVM SR

Spolupráca:
SKA, SKSI a vysoké školy, AZZZ, ZSPS

Cieľová skupina:
absolventi VŠ so zameraním na architektúru a príbuzné obory

Cieľom opatrenia je vykonať komplexnú analýzu pracovného uplatnenia absolventov odborov architektúra, krajinná architektúra, urbanizmus a príbuzných disciplín v Slovenskej republike. Táto analýza sa zameria na:

- Identifikáciu reálneho stavu existujúcich dostupných ľudských zdrojov v sektore
- Identifikáciu aktuálnych trendov zamestnanosti absolventov
- Odhalenie hlavných bariér brániacich efektívnemu uplatneniu absolventov
- Návrh konkrétnych motivačných opatrení na zvýšenie atraktivity práce v sektore a na Slovensku
- Vypracovanie koncepcie vzdelávania v oblasti architektúry a príbuzných odborov, ktorá by obsahovala identifikáciu potrieb a opatrenia na dosiahnutie optimálneho počtu vzdelávaných osôb v strednodobom a dlhodobom horizonte
- Návrhy na prehĺbenie vzájomnej spolupráce vysokých škôl v oblasti študijných programov zameraných na architektúru a príbuzné odbory, napríklad vznikom nových spoločných študijných programov
- Návrh na posilnenie odborných stáží študentov doma i v zahraničí, napríklad vytvorením „mobilitného okna“ v rámci VŠ štúdia a aktívnym využívaním stavajúcich mobilitných schém (napr. Erasmus, CEEPUS, NŠP SAIA)

Ciel' 3. 2. 2 Zaviesť systematické a dostupné ďalšie vzdelávanie pre odborníkov v architektúre, urbanizme, stavebníctve, územnom plánovaní, krajinnej architektúre a ochrane kultúrneho dedičstva, ako aj pre pracovníkov verejnej správy.

Opatrenie

V spolupráci s profesijnými komorami, akademickým sektorom a odbornými organizáciami rozvinúť systém programov celoživotného vzdelávania pre odborníkov a zamestnancov verejnej správy v kľúčových oblastiach pre architektúru a územné plánovanie.

3.2.2.1

Typ nástroja:
vzdelávacie/ osvetové

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
SKA, SKSI, MŠVVM SR, akademická sféra,
MPSVR SR

Cieľová skupina:

pre odborníkov v architektúre, urbanizme, stavebníctve, územnom plánovaní, krajinnej architektúre a ochrane kultúrneho dedičstva, ako aj pre pracovníkov verejnej správy

---

Opatrenie sa zameriava na zavedenie systematického a ľahko dostupného systému ďalšieho vzdelávania, napríklad vo forme vzdelávacích programov, ktoré vedú k získaniu mikroosvedčenia alebo krátkych študijných programov (tzv. short-cycle programs). Vzdelávanie má byť realizované v spolupráci s profesijnými komorami, akademickými inštitúciami a odbornými organizáciami a zamerané na aktuálne témy ako klimatická odolnosť, udržateľnosť, participácia, legislatívne zmeny a technologické inovácie s tým, že by sa malo explicitne reflektovať aj na potrebu vzdelávania v oblasti verejného obstarávania, legislatívnych postupov a fungovania územnej samosprávy. Rozšíriť možnosti celoživotného vzdelávania s dôrazom na nové technológie a digitálne nástroje (BIM, GIS, AI), energetickú efektívnosť, udržateľné stavebníctvo a cirkulárnu ekonomiku.

Opatrenie

Podporiť organizáciu odborných konferencií, workshopov a seminárov s dôrazom na medzinárodnú výmenu poznatkov a skúseností v kľúčových oblastiach (architektúra, urbanizmus, územné plánovanie, stavebníctvo, krajinná architektúra, ochrana kultúrneho dedičstva).

3.2.2.2

Typ nástroja:
vzdelávacie/ osvetové

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
profesijné organizácie, MŠVVM SR, akademická sféra, tretí sektor, MZVaEZ SR

Cieľová skupina:

odborníci, pracovníci verejnej správy a samospráv, akademickí pracovníci a výskumníci, verejnosť, zahraniční experti a inštitúcie

---

Opatrenie má za cieľ aktívne podporiť organizáciu odborných konferencií, workshopov a seminárov zameraných na aktuálne výzvy a trendy. Kľúčový dôraz sa kladie na medzinárodnú výmenu poznatkov, medziodborovú diskusiu a prepojenie akademického, profesijného a verejného sektora.

Opatrenie

Rozvíjať mentoringové programy spájajúce skúsených odborníkov s mladšími profesionálmi s cieľom odovzdať praktické skúsenosti a posilniť kontinuitu v odbore.

3.2.2.3

Typ nástroja:
procesné

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
SKA, SKSI, súkromný sektor

Cieľová skupina:
absolventi, študenti, verejná správa

Opatrenie sa zameriava na podporu mentoringového programu pre mladých architektov, urbanistov a ďalších odborníkov, ktorý umožní:

- odovzdávanie praktických skúseností a neformálnych vedomostí medzi generáciami,
- posilnenie hodnotového rámca tvorby prostredia (etika, udržateľnosť, inkluzívnosť),
- udržanie kultúrnej a profesijnej kontinuity v oblasti kvalitnej architektúry a urbanizmu.

Cieľ 3.3.1 Zvýšiť informovanosť a záujem verejnosti o architektúru, urbanizmus, krajinnú architektúru, územné plánovanie, ochranu kultúrneho dedičstva a životné prostredie.

Opatrenie

Podporiť a rozvíjať vzdelávacie kampane, workshopy a mediálne iniciatívy, ktoré poskytnú širokej verejnosti prehľad o zásadách urbanizmu, územného plánovania a význame architektúry a kultúrneho dedičstva.

3.3.1.1

Typ nástroja:
vzdelávacie/ osvetové

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MK SR, akademická sféra, tretí sektor, médiá

Cieľová skupina:
mestá, obce, VÚC, obyvatelia, žiaci, široká verejnosť

Opatrenie zahŕňa systematickú podporu verejnej osvetu o princípoch tvorby prostredia, urbanizmu a ochrany kultúrneho dedičstva prostredníctvom edukačných formátov určených pre rôzne cieľové skupiny. Cieľom je zvýšiť základnú orientáciu obyvateľov v procesoch, ktoré ovplyvňujú kvalitu ich životného prostredia, a vytvoriť dopyt po kvalitnejšom urbanizme a architektúre.

Nosné komponenty opatrenia:

- 1) Príprava školiťel'ov a metodík pre organizovanie workshopov a prednášok pre žiakov a študentov.
- 2) Tvorba vzdelávacích kampaní a školských modulov v spolupráci s odbornými inštitúciami a mimovládnyimi organizáciami.
- 3) Spolupráca s verejnoprávnymi a súkromnými médiami na tvorbe osvetových relácií, dokumentov a diskusií.
- 4) Realizácia verejných prednášok, diskusií, sprievodných akcií v mestách a regiónoch.
- 5) Zapojenie samospráv a škôl do miestnych osvetových programov formou grantov a metodickéj podpory.

Opatrenie

Zvýšiť zastúpenie tém o architektúre, urbanizme, krajinej architektúre a životnom prostredí v médiách prostredníctvom dokumentárnych filmov, podcastov, verejných diskusií a reportáží s dôrazom na príklady dobrej praxe a ich spoločenský význam.

3.3.1.2

Typ nástroja:
vzdelávacie/ osvetové

Hlavný gestor:
MK SR

Spolupráca:
médiá, AVF

Cieľová skupina:
školy, obyvatelia, žiaci, široká verejnosť

Opatrenie sa zameriava na systematické zvyšovanie mediálnej prítomnosti architektonických, urbanistických a environmentálnych tém s cieľom zvyšovať povedomie verejnosti, formovať názorovú kultúru a podporiť hodnotenie kvality prostredia. Zámerom je popularizovať dobré príklady a odborné prístupy prostredníctvom prístupných médií.

Nosné komponenty opatrenia:

- 1) Produkcia a vysielanie dokumentárnych filmov o architektúre a urbanizme.
- 2) Vznik a podpora tematických podcastov a diskusných formátov.
- 3) Výroba reportáží a verejných debát v televízii, rádiu, online a printových médiách.
- 4) Prepojenie s aktuálnymi spoločenskými výzvami (klíma, bývanie, mobilita).
- 5) Prezentácia projektov prostredníctvom rozhovorov s tvorcami a užívateľmi prostredia.
- 6) Podpora odborných a popularizačných časopisov a webov so zameraním na architektúru.

Opatrenie

Zvýšiť prestíž architektonickej profesie podporou etablovaných architektonických cien na národnej úrovni, ich medializáciou a prezentáciou tvorcov, čím sa zviditeľnia kvalitné riešenia a inšpiratívne prístupy.

3.3.1.3

Typ nástroja:
vzdelávacie/ osvetové

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
profesijné organizácie, médiá, MK SR,
MŠVVM SR

Cieľová skupina:
architekti, urbanisti, široká verejnosť, študenti, akademická sféra

---

Cieľom je zvýšiť prestíž architektonickej profesie, motivovať k excelentnosti a zároveň kultivovať verejný vkus prostredníctvom pozitívnych vzorov.

Nosné komponenty opatrenia:

- 1) Systematická podpora architektonických cien ako Cena Dušana Jurkoviča (SAS), CE ZA AR (SKA) a pod.
- 2) Zabezpečenie reprezentatívnych prezentácií víťazných diel – výstavy, publikácie, filmy.
- 3) Tvorba mediálneho obsahu prezentujúceho architektov a ich proces tvorby.
- 4) Zviditeľnenie výsledkov cien v médiách, školách, na verejných akciách.
- 5) Prepojenie s medzinárodnými oceneniami a výmenou dobrej praxe.

Ciel' 3.3.2 Založiť špecializovanú inštitúciu pre výskum, dokumentáciu, popularizáciu a prezentáciu architektúry, urbanizmu a stavebnej kultúry.

Opatrenie

Analýza možností založenia a systematického financovania inštitúcie zameranej na výskum, dokumentáciu a popularizáciu slovenskej architektúry, urbanizmu a stavebnej kultúry, ako aj na spoluprácu s partnerskými inštitúciami v zahraničí.

3.3.2.1

Typ nástroja:
analytický, výskumný

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
SKA, SAV, akademická sféra a ďalší

Cieľová skupina:
odborná aj široká verejnosť

Analýza možnosti vyčlenenia stabilných rozpočtových a grantových mechanizmov, ktoré umožnia dlhodobú udržateľnosť jej činnosti bez závislosti na jednorazových dotáciách; zabezpečiť odborné personálne kapacity na architektúru, urbanizmus, krajinnú architektúru a ochranu kultúrneho dedičstva.

Cieľ 4.1.1 Zaviesť digitálne nástroje a automatizované procesy do územného plánovania a výstavby s cieľom zefektívniť plánovacie a povoľovacie procesy, zvýšiť transparentnosť a podporiť udržateľný rozvoj sídel.

Opatrenie

4.1.1.1

Využívať pripravovaný digitálny obraz krajiny a zabezpečiť jeho prepojenie s ďalšími údajmi a platformami informačného systému (územnoplánovacie podklady, infraštruktúrne a environmentálne údaje) s cieľom podporiť ochranu a kvalifikované, transparentné a efektívne plánovanie a povoľovanie rozvoja územia.

Typ nástroja:
technické

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
SAŽP, ÚGKK SR a ďalší aktéri

Cieľová skupina:
štátne a verejné inštitúcie (ministerstvá, VÚC, obce), spracovatelia ÚPD, architekti

UUPV SR pripravuje vytvorenie údajového modelu, ktorý by mal opisovať, ako sa majú dáta ukladať vrátane ich atribútov, úprava súradnicového systému na matematickom základe, zber obrazových dát o území, vytvorenie nových častí národného geoportálu. Zavedenie uvedeného nástroja do praxe prostredníctvom manuálov a pilotných príkladov dobrej praxe podporí kvalifikované a efektívne plánovanie v rámci územného rozvoja.

Opatrenie

4.1.1.2

Podporovať implementáciu smart riešení v mestách za účelom prepojenia verejných služieb s digitálnymi technológiami a efektívnym spravovaním mestských systémov.

Typ nástroja:
finančné / investičné

Hlavný gestor:
MIRRI SR

Spolupráca:
UUPV SR, MD SR

Cieľová skupina:
obce a VÚC, prevádzkovatelia verejných služieb

Finančná a metodická podpora zavádzania smart riešení, ktoré zlepšujú kvalitu života a efektívnosť správy miest a verejných služieb.

Opatrenie

Zaviesť digitálne nástroje do územného plánovania, výstavby a verejného obstarávania a vytvorenie automatizovaných nástrojov na analýzy a vyhodnocovanie procesov.

4.1.1.3

Typ nástroja:
technické

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MIRRI SR, ÚGKK SR, obce a VÚC

Cieľová skupina:
obce a VÚC, orgány územného plánovania, spracovatelia ÚPD, architekti, akademická sféra

Digitalizácia plánovacích procesov pomocou GIS, BIM a nástrojov založených na AI, ktoré umožňujú efektívnejšie plánovanie, skracovanie lehôt a vyššiu transparentnosť rozhodovania (napr. automatické vyhodnocovanie ne/dostupnosti vybavenosti jednotlivých miest pomocou AI - s odporúčaniami z metodík UUPV SR).

Cieľ 4.1.2 Podporiť inovácie v architektúre, urbanizme a stavebníctve a zabezpečiť efektívny prenos výsledkov výskumu do praxe a legislatívy s cieľom zlepšiť kvalitu výstavby, udržateľnosť a efektívnosť plánovacích procesov.

Opatrenie

Podpora výskumu a inovácií v oblasti udržateľnej výstavby.

4.1.2.1

Typ nástroja:
metodické

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
MIRRI SR, APVV, MD SR, MŠVVM SR

Cieľová skupina:
výskumné inštitúcie a univerzity, architekti, výrobcovia stavebných materiálov

Systémová podpora aplikovaného výskumu a inovácií v oblasti udržateľnej výstavby – najmä ekologických materiálov, konštrukcií, recyklácie, digitalizácie (3D tlač) a ich reálne uplatnenie v praxi.

Opatrenie

Spracovať analýzu využívania tradičných a inovatívnych materiálov a konštrukčných riešení v stavebnej praxi s cieľom vytvorenia rámca a podpory ich uplatnenia v zmysle cieľov Nového európskeho Bauhausu.

4.1.2.2

Typ nástroja:
legislatívne

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
ÚNMS SR, SKA, SKSI, PÚ SR, akademická sféra, súkromný sektor

Cieľová skupina:
projektanti, architekti, inžinieri, správcovia pamiatkových objektov, developeri, výskumné inštitúcie, obce a VÚC

Cieľom opatrenia je spracovať analýzu využívania tradičných a inovatívnych materiálov a konštrukčných riešení v súčasnej stavebnej praxi na Slovensku. Analýza sa zameria na identifikáciu prekážok spojených s ich širšou aplikáciou v zmysle princípov Nového európskeho Bauhausu (NEB). Výstupom bude návrh rámca pre podporu ich využívania – vrátane legislatívnych, ekonomických a edukačných nástrojov. Rámec zároveň zohľadní potenciál tradičných materiálov pre udržateľnú výstavbu, ako aj adaptáciu inovatívnych riešení (napr. recyklované materiály, bio-kompozity, modulárne systémy) v súlade s cieľmi klimatickej neutrality a obehového hospodárstva.

4.1.2.3

Typ nástroja:
finančné/ investičné

Hlavný gestor:
UUPV SR

Spolupráca:
Agentúra na podporu výskumu a vývoja, EUI

Cieľová skupina:
univerzity a výskumné inštitúcie

Zavedenie grantových schém na podporu experimentálnych stavebných projektov (napr. inovatívne sídliská, nízkoemisné prototypy, drevodomy), vrátane území špeciálne určených na testovanie progresívnych riešení mimo štandardného regulačného rámca - resp. v ÚPD vyčleniť priestor na takéto územia za špecifických podmienok.

ARCHITEKTONICKÁ POLITIKA SLOVENSKA

Vydavateľ: Inštitút Slovenskej komory architektov
Námestie SNP 18, 811 06 Bratislava
www.iska.sk

Objednávateľ: Úrad pre územné plánovanie
a výstavbu Slovenskej republiky
Lakeside park 2, Tomášikova 14366/64A
831 04 Bratislava
IČO: 54 669 464

Príhovor: JUDr. Milan Valašík
Poďakovanie: Ing. Ivan Zizič, MBA
Projektový tím APS: Mgr. Eduard Donauer,
Ing. arch. Katarína Hnidková, Mgr. Martin Horňák,
Mgr. Slavomíra Salajová, Ing. Milota Sidorová, PhD.,
doc. Ing. arch. Katarína Smatanová, PhD.,
JUDr. Mgr. Miloš Svrček, PhD. LL.M., MSc.,
Mgr. Alexandra Szökeová, Mgr. art. Katarína Štefancová,
Ing. Miroslav Štefánik, MBA, doc. Ing. Attila Tóth, PhD.,
Mgr. arch. Nora Vranová, Ing. Ivan Zizič, MBA

Fotografie: Archív ÚUPV, Alex Shoots Building, Matej Hakár,
Juraj Hantabal, Peter Jurkovič, Alexandra Timpau
Jazyková korektúra: Filip Németh
Náklad: 500 ks
Tlač: DIW, s.r.o., Turbínová 1, 831 04 Bratislava

Všetky práva vyhradené
Apríl 2026

ISBN 978-80-974520-9-4

<https://uupv.sk/aps>

ÚRAD PRE ÚZEMNÉ
PLÁNOVANIE A VÝSTAVBU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

I S K A

Inštitút Slovenskej Komory Architektov

A

Architektonická politika Slovenska je výrazom spoločenskej ambície vytvárať prostredie, ktoré je krásne, funkčné a udržateľné zároveň. Vychádza z presvedčenia, že kvalita vystavaného prostredia je základom pre zdravý, inkluzívny a dôstojný život. V nadväznosti na Nový európsky Bauhaus je víziou Architektonickej politiky Slovenska prepojenie kultúrnych hodnôt architektúry s environmentálnou udržateľnosťou a sociálnou súdržnosťou. Architektonická politika zároveň predstavuje implementačný rámec pre premietnutie hodnôt Nového európskeho Bauhausu do konkrétnych opatrení v oblasti plánovania, výstavby a verejného priestoru.

P

Politika sa opiera o štyri vzájomne prepojené oblasti: sídla a krajinu, budovy a verejné priestory, vzťah spoločnosti k architektúre a výskum a inovácie. Spolu tvoria rámec, ktorý smeruje k udržateľnému rozvoju miest a obcí, obohateniu verejného priestoru a posilneniu participácie obyvateľov. Cieľom je nielen zvýšiť kvalitu života dnes, ale aj uchovať hodnoty minulosti a vytvárať kultúrne a odolné prostredie pre budúce generácie.

S

Stavebníctvo patrí medzi najvýznamnejšie sektory hospodárstva – tvorí podstatný podiel na HDP krajiny a zamestnáva desaťtisíce ľudí v rôznych regiónoch. Pre svoj strategický význam si vyžaduje účinnú modernizáciu a zvyšovanie kvality, založené nielen na technických inováciách, ale aj na kultivácii vystavaného prostredia. Kvalita v tomto kontexte predstavuje synergické prepojenie hospodárskej efektivity, environmentálnej udržateľnosti a spoločenskej hodnoty architektúry a urbanizmu – s cieľom podporiť konkurencieschopnosť sektora a prispieť k zlepšovaniu pracovných aj životných podmienok.

